

Sygn. akt I ACa 327/22

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 czerwca 2023 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSA Paweł Czepiel (spr.)

Sędziowie: SSA Kamil Grzesik

SSA Beata Kurdziel

Protokolant: Jakub Zieliński

po rozpoznaniu w dniu 14 czerwca 2023 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa R. L. (1) i M. L. (1)

przeciwko (...) Bank (...) S.A. w W.

o ustalenie i zapłatę

na skutek apelacji powodów od wyroku Sądu Okręgowego w Nowym Sączu z dnia 14 stycznia 2022 r., sygn. akt I C 900/20

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że nadaje mu treść:

”I. ustala, że zawarta przez powodów ze stroną pozwaną umowa kredytu hipotecznego nr (...) (...) (...) z 26 maja 2008 r. jest nieważna w całości;

II. zasądza od strony pozwanej (...) Bank (...) S.A. w W. na rzecz powodów R. L. (1) i M. L. (1) łącznie kwoty 7213,54 zł (siedem tysięcy dwieście trzynaście 54/100 złotych) i 110 115,26 CHF (sto dziesięć tysięcy sto piętnaście 26/100 CHF), zastrzegając stronie pozwanej prawo powstrzymania się ze spełnieniem zasądzonych świadczenia do czasu zaofiarowania przez powodów R. L. (1) i M. L. (1) zwrotu kwoty 497 155,74 zł (czterysta dziewięćdziesiąt siedem tysięcy sto pięćdziesiąt pięć 74/100 złotych);

III. oddala powództwo w pozostałej części;

IV. zasądza od strony pozwanej na rzecz powodów R. L. (1) i M. L. (1) łącznie kwotę 11.834 zł (jedenaście tysięcy osiemset trzydzieści cztery złote) tytułem kosztów procesu.”;

2. oddala apelację w pozostałej części;

3. zasądza od strony pozwanej na rzecz powodów R. L. (1) i M. L. (1) łącznie kwotę 9100 zł (dziewięć tysięcy sto złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie

z dnia 14 czerwca 2023 r.

Zaskarżonym wyrokiem **Sąd Okręgowy w Nowym Sączu** oddalił powództwo i zasądził od powodów na rzecz strony pozwanej kwotę 10 817 zł tytułem kosztów procesu.

Sąd Okręgowy ustalił, że w 2008 r. powodowie jako małżonkowie nosili się z zamiarem budowy własnego domu mieszkalnego na zakupionej nieruchomości w N.. Posiadali oszczędności, ale koszty inwestycji przekraczały te oszczędności. Powodowie zdecydowali się zatem na zaciągnięcie kredytu w pozwanym Banku. Powódka M. L. od 1992 r. pracowała w pozwanym Banku na stanowisku doradcy III stopnia z zarobkiem netto 3.055,84 zł miesięcznie, a powód R. L. prowadził własną działalność gospodarczą w zakresie agencji ubezpieczeniowej z dochodem netto 3.301,10 zł miesięcznie.

Powód R. L. posiadał w pozwanym Banku kredyt gotówkowy w CHF na kwotę 26.605,60 CHF z terminem całkowitej spłaty do 15 marca 2011 r. na zakup samochodu. Kredytu tego nie udzielała mu żona jako pracownik banku, tylko inny doradca banku z uwagi na wytyczne służbowe zakazujące takich praktyk.

Powódka M. L. nie zajmowała się w 2008 roku rozpatrywaniem wniosków o udzielanie kredytów w walutach wymienialnych i kredytów hipotecznych.

Pozwany Bank oferował kredyty w PLN oraz kredyty w walutach wymienialnych m.in. w CHF, przy czym w swojej ofercie miał jedynie kredyty denominowane do CHF.

W dniu 7 kwietnia 2008 r. strona pozwana wprowadziła pisemną procedurę udzielenia kredytu obowiązującą od 21 kwietnia 2008 r., według której pracownik najpierw zapoznawał się z potrzebami klienta, możliwościami w zakresie spłaty kredytu, okresu kredytowania, sposobu i formuły spłaty i ustalał z klientem kwotę kredytu, następnie prezentował mu w pierwszej kolejności ofertę kredytu w PLN, a dopiero gdy klient tą ofertę odrzucił prezentował mu kredyt w walucie wymienialnej, prezentował kredyt walutowy przy poinformowaniu, że w razie wzrostu stawki referencyjnej, podwyższeniu ulegnie oprocentowanie, powodujące wzrost raty spłaty i informował o ryzyku walutowym i ryzyku stopy procentowej. Jeśli klient był zainteresowany udzieleniem kredytu w walucie wymienialnej, informowano go, iż w rozliczeniach między klientem a bankiem w obrocie dewizowym stosuje się ustanowione przez bank kursy walut obcych w PLN zamieszczone w tabeli kursów. W przypadku wypłaty kredytu w PLN kredyt wypłacano po kursie kupna dla dewiz, w przypadku spłaty kredytu w PLN kredyt był spłacany po kursie sprzedaży dewiz, w przypadku wzrostu kursu walut podwyższeniu ulegała rata spłaty i kwota zadłużenia wyrażona w PLN. (Prezentacja oferty pkt 2).

Klientom zainteresowanym udzieleniem kredytu w CHF udostępniono broszury z lipca 2006 r. informacja o ryzyku kursowym i ryzyku stopy procentowej dla kredytobiorców zaciągających kredyty hipoteczne i z października 2007 r. informacja o ryzyku kursowym i ryzyku stopy procentowej dla kredytobiorców zaciągających kredyty hipoteczne, w których scharakteryzowano kredyty walutowe, opisano na czym polega ryzyko walutowe kursowe oraz ryzyko zmiany stopy procentowej oraz w jaki sposób zobowiązanie z tych kredytów przeliczane jest na PLN. Zawarto też tam informacje kiedy zastosowanie znajduje kurs kupna, a kiedy sprzedaży, informując, że może to stanowić dodatkowy koszt kredytu. W broszurze wskazano, że zmiana kursu walutowego powoduje zmianę kapitału kredytu wyrażonego w PLN. Zmiana kursu waluty i stopy procentowej może doprowadzić do tego, że początkowo tańszy kredyt może stać się znacznie droższy w obsłudze. Broszura zawierała też wykres zmiany kursu PLN do CHF z ostatnich 6-7 lat i stóp procentowych w okresie od 1999 do 2006/2007. Informowano w broszurach, że biorąc pod uwagę znaczące wahania kursów walut w ostatnich latach, kształtowanie się wysokich rat w razie kredytów walutowych obarczone jest niepewnością. W broszurze zawarto też wykres - symulację wzrostu raty kredytu przy wzroście kursu franka i stopy procentowej. Podano, że przy kursie CHF na poziomie 2,5 zł dla kredytu w wysokości 150.000 PLN lub równowartości tej kwoty w CHF przy równych ratach i 20 letnim okresie kredytowania miesięczna rata będzie wynosić około 830 zł, a przy kursie CHF na poziomie 2,8752 zł rata miesięczna wyniesie już 1340 PLN.

W razie współpracy na rynku finansowym strona pozwana zawierała z kredytobiorcami umowy ramowe na podstawie których negocjowano transakcje wymiany walut. Powodowie takiej umowy nie zawarli, ale kurs waluty negocjowali za każdym razem przy wypłatach transz.

Powodowie w dniu 25 kwietnia 2008 r. złożyli wniosek o udzielenie kredytu na budowę domu. Wnioskowali o walutę kredytu w CHF, raty annuientowe, karencję w spłacie kapitału do 30 czerwca 2009 r., przy kwocie zaangażowania strony pozwanej 490.000 zł, to jest 237.575,75 CHF, przy kursie 2,0625 zł, udzielenie kredytu na 30 lat. Jako zabezpieczenie wskazali hipotekę. Nie mieli zdolności kredytowej na kredyt w złotych w kwocie 480.000 zł. Ich zdolność kredytowa do kredytu w PLN ograniczała się do 300.000 zł.

Kredytobiorcy we wniosku kredytowym w pkt 9 – k. 172 oświadczyli, że nie skorzystali z przedstawionej im w pierwszej kolejności oferty w walucie polskiej i dokonali wyboru oferty w walucie wymiennej, mając świadomość ryzyka związanego z kredytami zaciągniętymi w walucie wymiennej, polegającego na tym, że w razie wzrostu kursów walut podwyższeniu ulega zarówno rata spłaty jak i kwota zadłużenia wyrażona w PLN, w przypadku wypłaty kredytu w walucie polskiej kredyt jest wypłacany po ustalonym przez pozwanego Bank kursie kupna dewiz (kursy walut zamieszczone są w tabeli kursów (...) SA), w przypadku spłaty kredytu w PLN, kredyt jest spłacany po ustalonym przez pozwanego Bank kursie sprzedaży dewiz (kursy walut zamieszczone są w tabeli kursów (...)). Powodowie oświadczyli, że zostali poinformowani o ryzyku zmiany stóp procentowych, polegającym na tym, że w razie wzrostu stawki referencyjnej podwyższeniu ulega oprocentowanie kredytu, które powoduje wzrost raty. Powodowie oświadczyli, że ponoszą ryzyko zmiany kursów walut i zmiany stóp procentowych.

Pozwany Bank zarekomendował im udzielenie kredytu na kwotę 237.575,76 CHF przy zmiennej stawce referencyjnej i marży na poziomie 0,75% oraz zabezpieczeniu hipotecznym.

Umowa była zawierana na wzorcu jak inne umowy kredytowe w pozwanym banku. Jej postanowienie nie były indywidualnie uzgadniania. Do negocjacji była tylko wysokość prowizji i marży banku. Informowano powodów o stabilności kursu CHF.

W dniu 26 maja 2008 r. powodowie podpisali ze stroną pozwana umowę kredytu mieszkaniowego (...)nr (...) (...) (...), która składała się z dwóch części: Szczegółowej (CSU) i Ogólnej (COU), które w sposób łączny określały strony, przedmiot oraz prawa i obowiązki stron - § 1 ust 2 CSU. Część Szczegółowa zawierała indywidualnie uzgodnione przez strony umowy warunki. Zgodnie z § 1 ust 1 CSU na warunkach określonych w umowie strona pozwana udzieliła powodom jako kredytobiorcy kredytu mieszkaniowego, którego kwota wynosiła 237.575,76 CHF - § 2 ust 1 CSU. Przeznaczenie kredytu określono na potrzeby własne - budowę domu.

Kredytu udzielono na 360 miesięcy do 20 maja 2038 r. - § 2 ust.4 CSU. W dniu sporządzenia umowy oprocentowanie w stosunku rocznym wynosiło 4,425 % - § 2 ust.8 CSU. Szacunkowy całkowity koszt kredytu na dzień sporządzenia umowy wynosił 340.673,51 zł - § 3 ust.1 CSU. Szacunkowa wysokość kosztu, który kredytobiorca zobowiązany był ponieść z tytułu odsetek na dzień sporządzenia umowy wynosiła 157.967,87 CHF - § 3 ust.1 pkt 3 CSU. Prowizja za udzielenie kredytu wynosiła 0% - § 3 ust.1 CSU. Zabezpieczeniem spłaty kredytu zgodnie z § 4 CSU była: hipoteka zwykła na nieruchomości w kwocie 237.575,76 CHF i kaucyjna na tej samej nieruchomości do kwoty 118.790 CHF oraz przelew wierzycelności z umowy ubezpieczenia nieruchomości.

Całkowita wypłata kredytu miała nastąpić do 30 czerwca 2009 r. w transzach, przelewem na rachunek kredytobiorcy - § 6 ust 1-3 CSU.

Powodowie zobowiązali się do spłaty całości wynikającego z umowy zadłużenia w terminie do 20 maja 2038 r. - § 7 ust 1 CSU. Powodowie korzystali z karencji w spłacie kapitału kredytu w terminie do 30 czerwca 2009 r., a pierwsza spłata kapitału następowała w dniu 20 lipca 2009 r. - § 7 ust.2 i 7 CSU. Spłata kredytu następowała w ratach kapitałowo-odsetkowych: annuientowych do 20 każdego miesiąca - § 7 ust.3 i 5 CSU. Środki pieniężne na spłatę kredytu pobierane były z rachunku nr (...) - § 7 ust 4 CSU.

Powodowie zobowiązali się do umożliwienia przeprowadzenia przez bank w okresie kredytowania kontroli związanych z inspekcją budowy - §10 ust 1 pkt 2a CSU oraz do zapewnienia stałych wpływów na ROR w (...) SA oddział (...) w N. w wysokości zapewniającej prawidłową obsługę kredytu - § 10 ust.1 pkt 20 CSU.

Powodowie zostali poinformowani, iż ponoszą ryzyko zmiany kursów waluty, polegające na wzroście wysokości zadłużenia z tytułu kredytu oraz wysokości rat kredytu, wyrażonych w walucie polskiej, przy wzroście kursów waluty kredytu i stopy procentowej polegającej na wzroście raty spłaty przy wzroście stawki referencyjnej - § 11 ust.2 CSU. W okresie kredytowania powodowie mogli dokonać zmiany waluty kredytu - § 11 ust.4 CSU.

Rachunek techniczny był prowadzony w walucie kredytu należącym do powodów, a rachunek walutowy był rachunkiem bankowym, na którym gromadzono środki w walucie wymiennej płatne na żądanie należący do powodów - § 1 ust 1 pkt 9 i 10 COU. ROR był rachunkiem oszczędnościowo-rozliczeniowym należącym do powodów - § 1 ust 1 pkt 11 COU.

Stawka referencyjna była wartością stawki referencyjnej w zależności od wybranej waluty - LIBOR dla CHF dla międzybankowych depozytów trzymiesięcznych (LIBOR 3M) dotyczył kredytów udzielanych w CHF - § 1 ust 1 pkt 12 COU.

Tabela kursów to Tabela kursów obowiązująca w chwili dokonywania przez pozwanego Bank określonych w umowie przeliczeń kursowych, dostępna w banku i na stronie internetowej banku - § 1 ust 1 pkt 14 COU.

Wypłata kredytu albo każdej transzy wymagała złożenia przez kredytobiorcę pisemnej dyspozycji wypłaty, a wypłaty dokonywano jednorazowo lub w transzach na rachunek określony w § 6 ust 3 CSU, zgodnie z pisemną dyspozycją wypłaty - § 3 ust 4 i 5 COU.

Kredyt wypłacano w walucie wymiennej na sfinansowanie zobowiązań kredytobiorcy poza granicami RP oraz w przypadku zaciągnięcia kredytu na spłatę kredytu walutowego, a w walucie polskiej na sfinansowanie zobowiązań w RP - § 4 ust.1 COU. W przypadku wypłaty kredytu albo transzy w walucie polskiej stosowano kurs kupna dla dewiz obowiązujący w (...) SA w dniu realizacji zlecenia płatniczego, według aktualnej Tabeli kursów - § 4 ust.2 COU.

Pozwany Bank pobierał odsetki od kredytu w walucie kredytu, według zmiennej stopy procentowej w stosunku rocznym, której wysokość ustalano w dniu rozpoczynającym pierwszy i kolejne trzymiesięczne okresy obowiązywania stawki referencyjnej, jako suma stawki referencyjnej i marży banku - § 6 ust.1 zd. 1 COU.

Dla celów ustalenia stawki referencyjnej strona pozwana posługiwała się stawką LIBOR lub EORIBOR publikowaną odpowiednio o godz. 11 GMT lub 11 na stronie informacyjnej R., w drugim dniu poprzedzającym dzień rozpoczynający pierwszy lub kolejne trzymiesięczne okresy obowiązywania stawki referencyjnej zaokrąglonej według matematycznych zasad do czterech miejsc po przecinku - § 7 ust.1 zd 1. Wzrost stawki referencyjnej wpływał na podwyższenie oprocentowania kredytu powodujący wzrost spłaty raty kredytu - § 7 ust.2 COU.

Według § 12 1 i 2 COU strona pozwana zastrzegła, że rodzaje opłat bankowych i rodzaje prowizji i ich wysokość mogą ulegać zmianie. Prowizje i opłaty bankowe ustalane były z uwzględnieniem zmiany poziomu inflacji w wysokości podawanej do publicznej wiadomości przez GUS, 2) zmiany kosztów obsługi kredytu, w szczególności zmiany cen połączeń telekomunikacyjnych, usług pocztowych, rozliczeń międzybankowych zmiany opłat ponoszonych w związku z wykonywaniem umowy za pośrednictwem firm współpracujących z (...) SA oraz w wyniku wprowadzenia nowych przepisów prawnych.

Według § 14 ust. 2-4 COU szacunkowa wysokość kosztu poniesionego przez kredytobiorcę z tytułu odsetek o których mowa w § 3 ust. 1 pkt 3 CSU była określana przy założeniu, że oprocentowanie kredytu nie ulegnie zmianie w całym okresie spłaty kredytu, kwota kredytu byłaby wypłacona w całości jednorazowo, kredyt byłby wykorzystany i spłacany zgodnie z postanowieniami umowy. Wysokość szacunkowa kosztu kredytu ulegała zmianie przy każdorazowej zmianie stopy procentowej kredytu. Szacunkowy całkowity koszt kredytu o którym mowa w § 3 ust.1 CSU został

wyliczony zgodnie z ustawą o kredycie konsumenckim. Do obliczenia szacunkowego całkowitego kosztu kredytu przy przeliczeniu kwot wyrażonych w walucie kredytu na równowartość kwot wyrażonych w walucie polskiej strona pozwana stosowała kurs sprzedaży dla dewiz zgodnie z aktualną tabelą kursów obowiązującą w chwili rejestracji umowy w systemie informatycznym (...) SA.

Według § 21 ust.1 COU spłata zadłużenia kredytobiorcy z tytułu kredytu i odsetek następowała w drodze potrącenia wierzytelności pieniężnych z tytułu udzielonego kredytu z wierzytelnościami pieniężnymi kredytobiorcy z tytułu środków pieniężnych zgromadzonych na rachunku ROR, rachunku walutowym, rachunku technicznym prowadzonym przez (...) SA. Potrącenia o którym mowa w ust 1 dokonywano w terminie, o którym mowa w § 7 ust. 5 CSU, w wysokości wynikającej z zawiadomienia - § 21 ust 3 COU.

W razie dokonywania spłat zadłużenia kredytobiorcy z ROR, rachunku walutowego lub rachunku technicznego kredytobiorca był zobowiązany do zapewnienia w dniu, o którym mowa w § 7 ust. 5 CSU środków w kwocie co najmniej równej racie spłaty kredytu - § 22 ust. 1 COU.

Zgodnie z § 22 ust. 2 COU w razie dokonywania spłat zadłużenia kredytobiorcy z:

1) ROR środki z rachunku były pobierane w walucie polskiej w wysokości stanowiącej równowartość kwoty kredytu lub raty spłaty kredytu w walucie wymiennej, w której udzielony jest kredyt, przy zastosowaniu kursu sprzedaży dla dewiz, obowiązującego w (...) SA w dniu, o którym mowa w § 7 ust. 5 CSU. według aktualnej Tabeli kursów,

2) rachunku walutowego środki z rachunku były pobierane:

a) w walucie kredytu, w wysokości stanowiącej kwotę kredytu lub ratę spłaty kredytu,

b) w walucie innej niż waluta kredytu, w wysokości stanowiącej równowartość kwoty kredytu lub raty spłaty kredytu w walucie wymiennej, w której udzielony jest kredyt, przy zastosowaniu kursów kupna/sprzedaży dla dewiz, obowiązujących w (...) SA w dniu, o którym mowa w § 7 ust. 5 CSU, według aktualnej Tabeli kursów.

3) rachunku technicznego środki z rachunku były pobierane w walucie kredytu w wysokości stanowiącej kwotę kredytu lub raty. Wpłaty dokonywane na rachunek techniczny w walucie innej niż waluta kredytu, były przeliczane na walutę kredytu przy zastosowaniu kursów kupna/sprzedaży dla walut, obowiązujących w (...) SA według aktualnej Tabeli kursów.

Według § 23 ust. 1-3 COU strona pozwana wysyłała kredytobiorcy, listem zwykłym, raz na 3 miesiące, zawiadomienie o wysokości należnych rat spłaty kredytu, na co najmniej 10 dni przed terminem, o którym mowa w § 7 ust. 5 CSU. W przypadku nieotrzymania przez kredytobiorcę nowego zawiadomienia, o którym mowa w ust. 1, kredytobiorca powinien posiadać na rachunku, o którym mowa w § 7 ust. 4 CSU, środki pieniężne w wysokości co najmniej równej racie spłaty kredytu, wskazanej w ostatnio otrzymanym zawiadomieniu.

Według § 25 COU zmiana numeru rachunku, o którym mowa w § 7 ust. 4 CSU, nie wymagała zmiany umowy.

Według § 27 kredytobiorca był zobowiązany do poinformowania stroną pozwaną przed terminem, o którym mowa w § 7 ust 5 CSU o zmianie numeru ROR lub rachunku walutowego, jeżeli z jednego z tych rachunków następuje spłata rat kredytu.

Według § 32 ust 1 COU niespłacenie przez kredytobiorcę części albo całości raty spłaty kredytu w terminie określonym w umowie powodowało, że należność z tytułu zaległej spłaty stawała się zadłużeniem przeterminowanym i mogła zostać przez bank przeliczona na walutę polską przy zastosowaniu kursu sprzedaży dla dewiz, obowiązującego w banku w dniu o którym mowa w § 7 ust 5 CSU według aktualnej tabeli kursów.

Za każdy dzień utrzymywania się zadłużenia przeterminowanego z tytułu spłaty kredytu strona pozwana pobierała odsetki według obowiązującej w tym okresie zmiennej stopy dla kredytów przeterminowanych i postawionych w stan

natychmiastowej wymagalności, wynoszącej w stosunku rocznym czterokrotność stopy kredytu lombardowego NBP- § 34 COU.

Według § 36 ust 1 pkt 1 COU jeżeli spłata zadłużenia przeterminowanego i odsetek następowała w walucie innej niż waluta polska: w formie bezgotówkowej kwota wpłaty była przeliczana na kwotę stanowiącą równowartość w walucie polskiej według kursu kupna dla dewiz, obowiązującego w (...) SA w dniu wpływu środków na rachunek z którego następuje spłata rat kredytu, zgodnie z aktualną Tabelą kursów.

Według § 39 ust 1 i 2 COU kredyt uważano za spłacony w całości jeśli wynikające z umowy zadłużenie po spłacie ostatniej raty kredytu i odsetek wynosiło zero albo jeżeli w wyniku ostatecznego rozliczenia wystąpiła nadpłata lub niedopłata nie wyższa niż dwukrotność kosztu pocztowej przesyłki poleconej do kredytobiorcy wyrażona w walucie polskiej przy zastosowaniu średniego kursu NBP obowiązującego w dniu spłaty kredytu o którym mowa § 7 ust.5 CSU zgodnie z aktualną tabelą kursów. W przypadku nadpłaty wyższej niż dwukrotność kosztu pocztowej przesyłki poleconej do kredytobiorcy wyrażonej w walucie polskiej przy zastosowaniu średniego kursu NBP obowiązującego w dniu spłaty kredytu o którym mowa § 7 ust.5 CSU zgodnie z aktualną tabelą kursów wypłata przez stronę pozwaną kwoty nadpłaty została dokonana w formie przelewu na wskazany przez kredytobiorcę rachunek prowadzony w walucie polskiej, przy zastosowaniu obowiązującego w banku w dniu wypłaty kursu kupna dla dewiz zgodnie z aktualną tabelą kursów, na rachunek walutowy, wskazany przez kredytobiorcę inny rachunek prowadzony w innej walucie niż waluta kredytu przy zastosowaniu kursów kupna/sprzedazy dla walut obowiązujących w pozwanym Banku w dniu wypłaty według aktualnej tabeli kursów.

Według § 40 COU pkt 1 i 2 strona pozwana mogła wypowiedzieć umowę w części dotyczącej warunków spłaty w razie niedokonania przez kredytobiorcę spłaty dwóch kolejnych rat kredytu w terminach określonych przez stronę pozwaną w wysłanych do kredytobiorcy dwóch kolejnych przypomnieniach, o których mowa w § 33 COU lub naruszenia przez kredytobiorcę postanowień umowy.

Bank wypłacił kredytobiorcom zgodnie z ich pisemnymi dyspozycjami środki z kredytu przy negocjowanym przez powodów kursie wypłaty :

- w dniu 30 maja 2008 r. w kwocie 47.000 CHF, co stanowiło równowartość 96.350 zł, przy kursie 2,05 zł, gdy w tym dniu według Tabeli kurs ten (kupna dewiz) wynosił 2,0265 zł,
- w dniu 4 lipca 2008 r. 49.853,51 CHF co stanowiło równowartość 100.619,34 zł , przy kursie 2,0183 zł, gdy w tym dniu według Tabeli kurs ten (kupna dewiz) wynosił 2,0183 zł,
- w dniu 7 sierpnia 2008 r. 82.563,60 CHF co stanowiło równowartość 162.320,04 zł , przy kursie 1,966 zł, gdy w tym dniu według Tabeli kurs (kupna dewiz) wynosił 1,9389 PLN,
- w dniu 17 października 2008 r. 58.158,65 CHF co stanowiło równowartość 136.091,24 zł, przy kursie 2,34 zł , gdy w tym dniu według Tabeli kurs (kupna dewiz) wynosił 2,2707 zł.

Z ww. środków powodowie wybudowali dom.

Powodowie tylko od 20 czerwca do 22 grudnia 2008 r. spłacali raty kredytowe przez rachunek ROR, pozostawiając do dyspozycji pozwanego Banku środki pieniężne w PLN, które strona pozwana przy zastosowaniu obowiązujących w Tabelach kursów sprzedaży przeliczała na CHF. Począwszy od 20 stycznia 2009 r. powodowie złożyli zawiadomienie o zmianie numeru rachunku do rozliczenia kredytu na rachunek techniczny w walucie CHF, na którym pozostawiali do dyspozycji środki pieniężne w CHF, które kupowali na wolnym rynku w kantorach i wpłacali na rachunek techniczny. Strona pozwana nie przeliczała tak udostępnionych przez powodów środków w CHF, tylko zaliczała je na spłatę konkretnych rat. W taki sposób powodowie regulują do tej pory raty kredytowe.

Do 20 listopada 2019 r. powodowie uregulowali 81.930,97 CHF z tytułu spłaty kapitału i 15.793,53 CHF z tytułu spłaty odsetek oraz 7.213,54 zł z tytułu spłaconych odsetek w okresie od 20 czerwca do 22 grudnia 2008 r. Do chwili obecnej regulując spłaty rat kredytowych w CHF, które uprzednio nabywają.

W okresie od stycznia 2010 r. do listopada 2019 r. kurs CHF znacząco się wahał. Dnia 20 stycznia 2010 r. średni kurs CHF według notowań NBP wynosił 2,7213, dnia 20 lutego 2013r. wynosił już 3,3739 zł, w dniu 20 stycznia 2015 r. wynosił 4,2697 zł, w dniu 20 marca 2015 r. wynosił 3,9101 zł, a w dniu 20 listopada 2019 r. 3,9126 zł.

Pismem z 14 stycznia 2020 r. doręczonym stronie pozwanej w dniu 17 stycznia 2020 r. powodowie wezwali stronę pozwaną do zapłaty kwoty 7.213,54 zł i 97.724,50 CHF w terminie 14 dni od dnia doręczenia wezwania, podnosząc, że umowa kredytowa jest nieważna jako sprzeczna z art. 69 ust.1 i 2 pkt 2 prawa bankowego i art. 58 § 1 k.c., nie ma charakteru walutowego, a pomimo wyrażenia kwoty zobowiązania w CHF stanowiła ona w istocie kredyt w PLN, zaś frank szwajcarski stanowił tylko klauzulę waloryzacyjną.

Strona pozwana odmówiła uznania ww. roszczeń i podała, że postanowienia umowy kredytu nie są ani sprzeczne z prawem, z naturą umowy i z zasadami współżycia społecznego.

Sąd Okręgowy stan faktyczny w sprawie ustalił na podstawie dokumentów powodów, które nie były kwestionowane przez strony i nie budziły wątpliwości Sądu Okręgowego co do ich treści i autentyczności.

W ustaleniach faktycznych pominięto dowody przedłożone przez stronę pozwaną jako zanonimizowane informacje dotyczące innych kredytobiorców, gdyż nie miały znaczenia dla tej sprawy na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 kpc, skoro nie dotyczyły stron postępowania.

W ustaleniach faktycznych pominięto też wykaz orzeczeń sądów powszechnych, gdyż to w okolicznościach konkretnej sprawy sąd dokonuje rozważań prawnych, judykatura może stanowić jedynie pewne wskazania co do danych poglądów na dane problemy prawne, nie stanowi natomiast podstawy ustaleń faktycznych.

Żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy nie miały w świetle art. 235² § 1 pkt 2 kpc broszura z października 2009 r., bo dotyczyła kredytów zaciągniętych po październiku 2009 r., pismo protest money pl k. 259.

Mając na uwadze wynik sprawy Sąd Okręgowy pominął na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 kpc, dowód z opinii biegłego z zakresu finansów i bankowości.

Zeznania powodów Sąd Okręgowy podzielił częściowo. Powodowie co do faktów dla siebie niekorzystnych zasłaniaли się niepamięcią, między innymi w zakresie dostępności broszur informacyjnych, oświadczeń wyjaśniających ryzyko kursowe. Sąd Okręgowy nie podzielił ich zeznań, iż nie negocjowali kursu CHF przy wypłacie transz, bo pozostaje to rozbieżne z analizą kursów wypłat poszczególnych transz i tabeli kursów stosowanej przez pozwanego Bank. Sąd Okręgowy nie podzielił też zeznań powodów, iż nie udostępniono im broszur informacyjnych, skoro takowymi stroną pozwaną dysponowała już od 2006 r., a powódka była pracownikiem strony pozwanej.

Zeznania świadków W. M. (1) i D. L. (1) - pracowników strony pozwanej Sąd Okręgowy podzielił, ich zeznania korespondowały w dokumentami bankowymi.

Dowód z zeznań świadka B. K. pominięto z uwagi na jego cofnięcie.

Sąd Okręgowy wskazał, że powodowie wystąpili z dwoma ewentualnymi żądaniem zapłaty i ustalenia.

Ich żądanie główne dotyczyło zasądzenia na ich rzecz łącznie kwot 7.213,54 zł i 110.115,26 CHF z ustawowymi odsetkami za opóźnienie tytułem zwrotu świadczenia nienależnego uiszczonego przez powodów we wskazanym okresie na podstawie ww. umowy o kredyt hipoteczny - z uwagi na jej nieważność oraz o ustalenie, że ta umowa jest nieważna.

Jako ewentualne zgłosili żądanie zapłaty kwoty 171.743,95 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie tytułem zwrotu nienależnie pobranych od nich przez stronę pozwaną świadczeń z tytułu ww. umowy kredytu w wysokości wyższej niż powinni oni spłacić we wskazanym okresie oraz o ustalenie, że postanowienia umowy dotyczące klauzuli indeksacyjnej wskazane w § 4 ust 2, § 14 ust 4, § 22 ust 2 i § 39 ust 1 i 2 Części Ogólnej Umowy (COU) nie wiążą stron w rozumieniu art. 385¹ k.c. To żądanie ewentualne opierali na zarzucie zastosowania w umowie kredytu niedozwolonych klauzul umownych.

Sąd Okręgowy podkreślił, że zawierając sporną umowę kredytową powodowie byli konsumentami, co determinowało podstawy prawne sporu stron oraz konieczność zastosowania prawa unijnego. W dyrektywie Rady 93/13 EWG z 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunkach w umowach konsumenckich za obowiązek Państw Członkowskich uznano zapewnienie eliminowania z umów zawieranych z konsumentami nieuczciwych warunków, zdefiniowanych jako warunki umowne, które nie były indywidualnie negocjowane a mogły być uznane za nieuczciwe z uwagi na sprzeczność z wymogami dobrej wiary oraz powodowanie znaczącej nierównowagi wynikających z umów praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta (art. 3 ust. 1 w związku z art. 2 lit. a). Za niewynegocjowane indywidualnie uznano przy tym warunki sporządzone wcześniej, na których treść konsument nie miał wpływu, zwłaszcza, jeżeli zostały przedstawione konsumentowi w formie uprzednio sformułowanej umowy standardowej (art. 3 ust. 2). W art.6 przyjęto, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków.

Implementacja Dyrektywy 93/13 do krajowego porządku prawnego dokonana ustawą z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (Dz. U. Nr 22, poz.271 ze zm.) skutkowałą zmianą art.385¹ i art.385² kc, dodaniem art.385³ kc i wprowadzeniem przepisów regulujących postępowanie w spawach o uznanie postanowień wzorca za niedozwolone.

Spory z udziałem konsumentów, do których zastosowanie znajdują przepisy wprowadzające ww. Dyrektywę, wszczęte po dniu 1 maja 2004 r., zyskały walor spraw o charakterze wspólnotowym. Obliguje to sądy krajowe do uwzględnienia Dyrektywy 93/13 oraz jej wykładni dokonanej przez Trybunał Sprawiedliwości w sposób zapewniający skuteczność ochrony (effet utile) przyznanej konsumentowi przez prawo wspólnotowe.

Ustanowiony w dyrektywie 93/13 system ochrony opierał się na założeniu, że konsument jako strona słabsza niż przedsiębiorca pod względem możliwości negocjacyjnych i ze względu na stopień poinformowania, często godził się na warunki umowne zdegradowane wcześniej przez przedsiębiorcę nie zawsze zdając sobie sprawę z zawłości prawnych i ich konsekwencji w swojej sytuacji prawnej.

Między stronami nie było sporu co do faktu zawarcia umowy kredytu w dniu 26 maja 2008 r. Strony spierały się jednak co do charakteru zawartej umowy oraz co do ważności całej umowy. Powodowie domagali się w związku z tym w żądaniu głównym również ustalenia nieważności umowy kredytu w oparciu o art. 58 k.c. i 69 prawa bankowego.

Sąd Okręgowy zatem w pierwszej kolejności zajął się kwestią ważności umowy w kontekście art.58 k.c., zatem roszczeniem o ustalenie nieważności umowy, a przy tym żądaniem zapłaty zgłoszonym na pierwszym miejscu. Mając na uwadze poniższe argumenty Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do uznania ww. umowy kredytowej za nieważną, a zatem zasądzenia kwoty 7.213,54 zł i 110.115,26 CHF.

Odnosząc się do zarzutu powodów, iż łącząca strony umowa kredytu jest nieważna na podstawie art. 58 k.c. argumentacji tej Sąd Okręgowy nie podzielił odnosząc się po kolei do podniesionych niżej w podpunktach a-f zarzutów.

Sąd Okręgowy odwołał się do art.58 k.c. i przypomniał, że w ocenie powodów umowa kredytu jest nieważna w myśl art. 58 k.c. z uwagi na to, że:

a) jest sprzeczna z właściwością (naturą stosunku) umowy kredytu, a przez to jest niezgodna z definicją zawartą w art.69 ust.1 ustawy pr. bankowe i prowadzi do obejścia prawa,

b) jest sprzeczna z zasadą waloryzacji świadczeń wyrażoną w art. 358¹ k.c.

c) jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego i dobrymi obyczajami,

d) narusza zasadę wzajemności i zachowania ekwiwalentności świadczeń, gdyż świadczenie kredytobiorców nie odpowiada świadczeniu strony pozwanej,

e) narusza zasadę równości stron poprzez uprzywilejowanie strony pozwanej (jako silniejszej w relacjach przedsiębiorca konsument) i stworzenie jednostronnego mechanizmu regulowania wysokości zobowiązania kredytobiorców, jednocześnie pozbawiając ich przy tym możliwości kontroli i podejmowania skutecznej obrony przed zachowaniem strony pozwanej,

f) narusza obowiązek informacyjny spoczywający na stronie pozwanej, który jako podmiot profesjonalny nie przekazał powodowi dokładnych informacji w zakresie sposobu działania zastosowanej w umowie klauzuli przeliczeniowej, co w konsekwencji uniemożliwiło im oszacowanie skutków prawnych i ekonomicznych wynikających, czy mogących wyniknąć z zastosowania mechanizmu przeliczeniowego narzuconego przez stronę pozwaną.

Sąd Okręgowy odniósł się do ww. zarzutów.

I tak, jeżeli chodzi o zarzut z podpunktu a):

Sąd Okręgowy odwołał się do art. 69 ust. 1 i 2 prawa bankowego i wskazał, że z treści umowy i jej postanowień szczególnych wynika, że strony nie zawarły umowy kredytu złotowego, przy czym CHF stanowił tylko klauzulę waloryzacyjną- jak sugerowali powodowie, a kredyt denominowany o charakterze walutowym, które część sądów kwalifikuje też jako umowę o dewizowy kredyt hipoteczny lub umowę kredytu walutowego. Świadczy o tym to, że w umowie bank zobowiązał się oddać do dyspozycji kredytobiorcy oznaczoną kwotę w walucie obcej - CHF, przedmiotem świadczenia banku była kwota w walucie obcej - CHF, ponieważ spłata rat następowała również w przeliczaniu według wyboru powodów posiadanych na koncie PLN na CHF lub bezpośredniego udostępnienia przez powodów na koncie technicznym środków pieniężnych w CHF. Powodowie byli zobowiązani do spłaty kredytu w walucie obcej, bo zawiadomienia o wysokości rat i harmonogram spłat był przedstawiany w ten sposób, że na pierwszym miejscu podawano wysokość raty w CHF i tu powodowie mieli wybór spłaty czy zrobią to w CHF, czy PLN przelicznym na CHF (powodowie poza krótkim okresem do końca grudnia 2008 r. wybrali to pierwsze rozwiązanie). W wypadku kredytu denominowanego do CHF, kwota zobowiązania wyrażona jest w walucie obcej, która odpowiada rzeczywistej kwocie kredytu. W takim przypadku już na etapie podpisywania umowy wiadomo było stronom w jakiej wysokości kredyt jest udzielany i jak kwota stanowi kapitał. Ponadto kwotę kredytu wypłacono w PLN w transzach powodowi z uwagi na to, że o taki sposób wnioskowali. Nie byli oni zainteresowani wypłatą kwoty kredytu w CHF, nie zmienia to jednak charakteru umowy z kredytu denominowanego walutą CHF na kredyt złotowy.

O tym, że strony zawarły umowę o kredyt denominowany w walucie CHF a nie kredyt złotówkowy świadczy też waluta określonych jako zabezpieczenie umowy hipotek, ustalona w CHF. Bezsporne jest, że od początku strony umowy kredytowej wyraziły wierzycelność, zabezpieczoną hipotecznie, w CHF, a więc w walucie obcej i w takiej walucie ustanowione zostały obie hipoteki, natomiast wypłatę kredytu przez stronę powodową powodowie wybrali w PLN, a spłatę poza pierwszymi 4 miesiącami wybrali w CHF.

Z przedłożonych przez stronę pozwaną dokumentów w tym wniosku kredytowego jasno wynika, że powodowie chcieli zaciągnąć kredyt w CHF, oczywiście z uwagi na cel inwestycji i miejsce zamieszkania kredyt chcieli wypłacić w PLN, co jednak nie jest tożsame jak sugerują, że chcieli od początku zawrzeć kredyt w PLN. Ponadto jak wynika z dokumentów, strona pozwana oferowała powodowi w pierwszej kolejności kredyt złotówkowy, ale powodowie z rozeznaniem wybrali kredyt w CHF jako tańszy. Ponadto przez wiele lat spłacali zobowiązanie wpłacając na rachunek techniczny CHF, co

również potwierdza, że kredyt od początku był kredytem denominowanym do waluty CHF. Argumentacja, że zawarty kredyt jest kredytem złotówkowym zdaniem Sądu Okręgowego została podniesiona tylko na potrzeby tej sprawy.

Sporna umowa wbrew twierdzeniom powodów zawierała wszystkie essentialia negotii umowy kredytowej. Wskazywała m.in. kwotę i walutę kredytu w CHF, wysokość odsetek i terminy spłaty. Umowa składała się z dwóch części Ogólnej i Szczególnej, którą powodowie indywidualnie negocjowali. W myśl postanowień umowy kredyt był denominowany do waluty CHF, co oznaczało możliwość zastosowanie oprocentowania opartego o inną stopę referencyjną niż przewidziana dla złotego, to jest LIBOR 3M.

Umowa łącząca strony w § 2 CSU określała, że stronami umowy są strony procesu, kwota udzielonego kredytu wynosiła 237.575,75 CHF, przeznaczenie kredytu ustalono na potrzeby własne - budowę domu, ustalono, że kredyt jest udzielony 360 miesięcy, to jest do 20 maja 2038 r., wskazano oprocentowanie kredytu na 4,4525 % w stosunku rocznym. W § 3 CSU określono szacunkowy całkowity koszt kredytu, wysokości prowizji - 0%, w § 4 ustalono zabezpieczenie hipoteczne. W § 6 CSU ustalono, że całkowita wypłata kredytu nastąpi do 30 czerwca 2009 r., na rachunek bankowy kredytobiorcy. W § 7 ustalono, że spłata kredytu następuje w ratach kapitałowo-odsetkowych: annuitetowych do 20 tego każdego miesiąca w formie pobrania środków z rachunku bankowego kredytobiorcy prowadzonego w PLN. W części ogólnej umowy COU w § 4 wskazano sposób przeliczenia waluty, w § 6 i 7 oprocentowanie kredytu, w § 18 zasady spłaty kredytu, w § 21 możliwość spłaty rat w PLN lub bezpośrednio CHF, a w § 40 przyczyny wypowiedzenia umowy.

W § 2 ust. 1 CSU określono precyzyjnie kwotę kredytu na 237.575,75 CHF. To postanowienie korelowało z wnioskiem kredytowym powodów, w którym takiej kwoty w CHF domagali się przyznania tytułem kredytu. Ponadto z § 4 ust 1 COU wynikało, że kredyt wypłacano: w walucie wymiennej na sfinansowanie zobowiązań kredytobiorcy poza granicami RP oraz w przypadku zaciągnięcia kredytu na spłatę kredytu walutowego, a w walucie polskiej na sfinansowanie zobowiązań w RP-§ 4 ust 1 COU . W przypadku wypłaty kredytu albo transzy w walucie polskiej stosowano kurs kupna dla dewiz obowiązujący w (...) SA w dniu realizacji zlecenia płatniczego, według aktualnej Tabeli kursów - § 4 ust 2 COU. Regulacja ta powtórzona była z wniosku kredytowego, który powodowie podpisali. Powodowie bezzasadnie zatem twierdzą, że nie znali kwoty kredytu w momencie zawarcia umowy kredytowej, skoro kwota ta w CHF ustalana była na datę złożenia wniosku kredytowego.

Z powyższego wynika, że zawarta przez strony umowa z pewnością spełniała wymogi essentialia negotii umowy kredytowej i nie jest sprzeczna z art. 69 prawa bankowego.

Odnosząc się do zarzutu wyrażonego w podpunkcie b) Sąd Okręgowy wskazał, że określenie w umowie kredytu kwoty kredytu w CHF nie było sprzeczne z zasadą z art. 358 k.c.

Sąd Okręgowy podkreślił, że jednym z essentialia negotii umowy kredytowej jest w szczególności obowiązek umieszczenia w niej jednoznacznej kwoty tego kredytu, jako środków pieniężnych, które stosownie do art. 69 ust. 1 prawa bankowego bank kredytujący powinien oddać do dyspozycji kredytobiorcy. Jeżeli kwota kredytu jest powiązana z kursem waluty obcej, to jest dopuszczalne, zgodnie z art. 358 k.c. aby wypłata i spłata kredytu następowała w tej walucie albo walucie polskiej, przy czym jeśli to dotyczy wyłącznie sposobu wykonania zobowiązania pieniężnego, nie powoduje zmiany waluty wierzytelności. Jak oceniło orzecznictwo i doktryna wniosek taki ma zastosowanie do umów z właściwie sporządzoną klauzulą waloryzacyjną (indeksacyjną, denominacyjną); por. wyroki Sądu Najwyższego z 25 marca 2011 r., IV CSK 377/10i 29 kwietnia 2015 r., V CSK 445/14).

Także samo zawarcie umowy kredytu denominowanego o charakterze walutowym było w 2008 r. dopuszczalne w świetle polskich przepisów. Podobny pogląd zaprezentował m.in. Sąd Najwyższy w orzeczeniu V CSK 445/14.

Sąd Okręgowy podkreślił, że na gruncie przewidzianej w art. 353¹ k.c. zasady swobody umów, dopuszczalne jest ułożenie stosunku prawnego w taki sposób, że strony ustalą w umowie inną walutę zobowiązania i inną walutę wykonania zobowiązania. Strony mogą zatem ustalić jako walutę zobowiązania (wierzytelności) walutę obcą, a jako walutę wykonania tego zobowiązania (spłaty wierzytelności) walutę polską lub obcą. Także z art. 69 ust. 2 pkt 2

i 4 prawa bankowego wynika, że określona w umowie kredytu bankowego waluta kredytu oraz określona w tej umowie waluta spłaty kredytu nie muszą być tożsame. Tak właśnie przewidziały strony w umowie kredytu, chociaż istniała możliwość spłacania kredytu bezpośrednio w walucie udzielonego kredytu to jest CHF. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z 25 marca 2001 r. IV CSK 377/10, takie ustalenie zasad spłaty kredytu dotyczy tylko sposobu spełnienia świadczenia, które następuje w złotych polskich, nie powoduje natomiast zmiany waluty wierzytelności, która wyrażona jest w walucie obcej.

Ponadto na mocy art. 1 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r. Nr 165, poz. 984), zmieniony został art. 69 ust. 2 prawa bankowego zawierający obowiązkowe elementy które powinna określać umowa kredytowa, poprzez wprowadzenie do niego pkt 4a) o treści: w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, (umowa kredytowa winna określać) szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu. Nadto przepisy przejściowe przywołanej ustawy pozwalały na stosowanie uprawnień z niej wynikających, dotyczących możliwości wcześniejszej spłaty kredytu denominowanego lub indeksowanego do waluty obcej w tej właśnie walucie, również w stosunku do kredytów zaciągniętych przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej (por. art.4 ustawy nowelizującej). Możliwość denominowania lub indeksowania kredytu do waluty obcej była zatem dopuszczalna zarówno na gruncie aktualnie obowiązujących przepisów, jak i była dopuszczalna na gruncie przepisów dotychczasowych, co wynika z interpretacji celu wprowadzenia przez ustawodawcę ustawy antyspreadowej.

Stosownie do art.358 § 1 k.c. w brzmieniu obowiązującym w dniu zawarcia ww. umowy kredytu, to jest przed 23 stycznia 2009 r., z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, zobowiązania pieniężne na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej mogły być wyrażone tylko w pieniądzu polskim. Wyjątki od ww. zasady zostały wyrażone w ustawie z dnia 27 lipca 2002 r. Prawo dewizowe (Dz. U. z 2002 r. Nr 141, poz. 1178, w brzmieniu obowiązującym w dniu zawarcia umowy). Ww. ustawa ustanawia ograniczenia obrotu wartościami dewizowymi w kraju, który stosownie do art.2 ust. 1 pkt 18 ustawy, należy rozumieć jako zawarcie umowy lub dokonanie innej czynności prawnej powodującej lub mogącej powodować dokonywanie w kraju między rezydentami lub między nierezydentami rozliczeń w walutach obcych albo przeniesienie w kraju między rezydentami lub między nierezydentami własności wartości dewizowych, a także wykonywanie takich umów lub czynności. W ocenie Sądu Okręgowego, posłużenie się terminem dokonywanie rozliczeń w walutach obcych, nie oznacza konieczności dokonywania płatności w walutach obcych. Wobec określenia kwoty kredytu w walucie obcej zasadne jest przyjęcie, iż rozliczenia między stronami następują w tej walucie obcej, nawet jeżeli fizycznie zapłata jest dokonywana w PLN. W kontekście ww. umowy kredytowej Sąd Okręgowy podkreślił, że w pkt 21 COU zawierała ona możliwość spłaty rat kredytu bezpośrednio w CHF, przez pozostawienie na rachunku technicznym prowadzonym w walucie kredytu środków w CHF w wysokości odpowiadającej wysokości raty. Tak ww. umowa była przez powodów wykonywana od stycznia 2009 r. Jednocześnie art. 3 ust. 3 cyt ustawy stanowi, iż ograniczeń w obrocie dewizowym, określonych w art. 9 ustawy, w postaci konieczności uzyskania zezwolenia dewizowego nie stosuje się do obrotu dewizowego dokonywanego z udziałem banków. W efekcie należy wskazać, iż w odniesieniu do banków zachodzi ustawowy wyjątek od zasady walutowości określonej w art. 358 § 1 k.c., tym samym dopuszczalne było zawarcie ww. kredytu denominowanego do CHF bez konieczności uzyskania zezwolenia dewizowego. Oznacza to, iż ww. umowa nie została zawarta z naruszeniem art. 358 § 1 k.c.

Powodowie podkreślali, że w przypadku spornej umowy w ogóle nie można mówić o obrocie dewizowym skoro wypłata dokonana została wyłącznie w PLN i w związku z celem zawarcia kredytu nie była możliwa wypłata w CHF.

Sporna umowa jak już była mowa wyżej nie była sprzeczna z obowiązującym do stycznia 2009 r. brzmieniem art. 358 § 1 k.c. W tym okresie obowiązywał już art. 358¹ § 2 k.c. zezwalający na określenie wysokości świadczenia pieniężnego przez odwołanie do innego niż pieniądz miernika wartości. Możliwą postacią dopuszczalnej waloryzacji świadczeń stron było odwołanie się do wartości pieniądza obcego, zaś banki posiadały ogólne zezwolenie dewizowe na zawieranie umów skutkujących powstawaniem zobowiązań wycenianych w walutach obcych. Wypada zauważyć w tym miejscu,

że klauzula przeliczeniowa w rozumieniu umowy stron nie służyła jedynie waloryzacji wysokości świadczenia. Celem umowy było przede wszystkim uzyskanie przez kredytobiorcę kredytu na lepszych warunkach niż w złotych (poprzez niższe oprocentowanie LIBOR 3M). Naliczanie odsetek według korzystniejszej stopy procentowej (dzięki finansowaniu kredytu we frankach) było możliwe jedynie w przypadku odniesienia kwoty wypłaty i spłaty kredytu do waluty CHF. Nie oznacza to jednak, że taki sposób waloryzacji jest przez to sprzeczny z ustawą.

Odnosząc się do zarzutu wyrażonego w podpunkcie c), d), e), f) Sąd Okręgowy wskazał, że ww. umowy kredytu nie można uznać za nieważną ze względu na sprzeczność z zasadami współzycia społecznego i dobrymi obyczajami (art. 58 § 2 k.c.). Powodowie powoływali się na to, że opisany w umowie mechanizm obliczania kursu był sprzeczny z naturą kredytu walutowego i istotą waloryzacji i przez to naruszał zasady współzycia społecznego, jako nie dający się pogodzić z poczuciem sprawiedliwości społecznej oraz ekwiwalentności świadczeń, a także dobrymi obyczajami w stosunkach z konsumentami. Zastosowane w umowie klauzule waloryzacyjne nie dają się pogodzić z zasadami współzycia społecznego, równością stron oraz zasadami słuszności kontraktowej.

Sąd Okręgowy podkreślił, że uznanie umowy za nieważną na podstawie art. 58 § 2 k.c. może nastąpić w wypadkach wyjątkowych, posiadających mocne uzasadnienie aksjologiczne (por. wyrok Sądu Najwyższego z 28 stycznia 2016 r. w sprawie I CSK 16/15).

Sąd Okręgowy wyjaśnił, jak należy rozumieć zasady współzycia społecznego i sprzeczność z nimi, a następnie wskazał, że jego zdaniem umowa kredytu denominowanego do waluty CHF nie sprzeciwia się zasadom współzycia społecznego powołanym przez powodów: zasadzie sprawiedliwości społecznej, ekwiwalentności świadczeń, wzajemności, równości kontraktowej. Umowa tego rodzaju wiąże się ze znacznym ryzykiem dla kredytobiorców, ale ryzyko takie nie wynika z działania strony pozwanej, a z faktu, że kredyt jest udzielony w walucie obcej i do jego spłaty ta waluta jest wykorzystywana, a to sprawia, że zmiana kursu waluty niezależnie od woli czy działań strony pozwanej będzie realnie wpływać na wysokość zobowiązania powodów.

Ponadto powodowie nie wykazali by podjęli decyzję o zawarciu umowy w sposób nie w pełni świadomy czy wobec presji ekonomicznej. Powodowie byli wyjątkowo świadomymi kredytobiorcami, ponieważ powód R. L. posiadał wcześniej inny kredyt w pozwanym Banku, także denominowany do CHF, a powódka M. L. była pracownicą pozwanego Banku od 1992 r. na stanowisku doradcy III stopnia, co przełożyło się na wyjątkowo preferencyjne warunki kredytowe między innymi związane z brakiem naliczenia prowizji czy niższym oprocentowaniem. Właściwości osobiste powodów nie wskazują na wykorzystanie wyjątkowej przewagi strony pozwanej: żaden z powodów nie udowodnił wyjątkowych utrudnień w rozumieniu umowy kredytowej i jej warunków ekonomicznych. Ponadto strona pozwana udowodniła, że przedstawiła powodom w pierwszej kolejności symulację kredytu w PLN, którą odrzucili. Ponadto strona pozwana wyjaśniła powodom z czym związana będzie zmiana kursu waluty. Udostępniła powodom broszurę, w której przedstawiła im wszelkie ryzyka związane z umową denominowaną do CHF i symulacje wzrostu miesięcznej raty przy wzroście kursu CHF. Przedstawiła też tabelę wahań kursu CHF za 7 lat wstecz. W ww. przypadku strona pozwana nie działała niedbale jako profesjonalista.

W ocenie Sądu Okręgowego strony umowy ułożyły stosunek kredytowy zgodnie ze swobodą kontraktową, przez co trudno uznać sporną umowę za nieważną jako sprzeczną z zasadami współzycia społecznego. Zgodnie z [art. 353¹](#) k.c. z tym przepisem strony zawierające umowę mogą określić stosunek prawny według swojego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze stosunku), ustawie albo zasadom współzycia społecznego. Zasadniczym elementem każdego zobowiązania umownego jest możliwość obiektywnego i dostatecznie dokładnego określenia świadczenia.

W uchwale z 22 maja 1991 r. w sprawie III CZP 15/91 Sąd Najwyższy wskazał, że za sprzeczne z naturą umowy gospodarczej należy uznać pozostawienie w ręku jednej tylko strony możliwości dowolnej zmiany jej warunków, a sprzeczność ta występuje szczególnie wyraźnie zwłaszcza przy umowach, zawieranych nie w oparciu o indywidualne pertraktacje, ale w oparciu o regulamin wydany przez profesjonalistę. W konsekwencji Sąd Najwyższy uznał za nieskuteczne prawnie postanowienia umowy pozwalające na dowolną zmianę regulaminu rachunku bankowego.

Z kolei w uchwale z 6 marca 1992 r. w sprawie III CZP 141/91 Sąd Najwyższy stwierdził, że dowolne określanie wysokości odsetek w czasie trwania stosunku prawnego jest sprzeczne z zasadami słuszności kontraktowej i w konsekwencji dla skutecznego zastrzeżenia możliwości jednostronnej zmiany tych odsetek zastrzegł konieczność wskazania konkretnych okoliczności, od których ta zmiana jest uzależniona. Bez tego warunku umowa byłaby nieważna ze względu na naruszenie zasad współżycia.

Powodowie w tej sprawie wskazywali, że narusza zasady współżycia społecznego klauzula waloryzacyjna zawarta w § 4 ust 2 COU, która dotyczyła przeliczenia wypłacanych transz według kursów z tabeli Banku oraz zawarta w § 22 ust.2 pkt 1, który odnosił się do przeliczenia spłacanych rat w z rachunku w PLN także według kursów z tabeli Banku przy czym sposób ustalania kursu w tych tabelach nie był kredytobiorcom znany. Nie budzi wątpliwości, że taki sposób określania kursów stosowanych przez bank dla poszczególnych transakcji w świetle umowy był niczym nieograniczony, a na pewno niemożliwy do zweryfikowania. Tak więc w ocenie Sądu Okręgowego rozważane w/w postanowienia umowy są sprzeczne z art. 353¹ k.c., a tym samym nieważne na podstawie art. 58 § 1 k.c.

Nie prowadzi to jednak do nieważności umowy, a tylko nieważności tych postanowień, bo w świetle art. 58 § 3 k.c. jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

Sąd Okręgowy podkreślił, że powodowie byli zainteresowani zawarciem kredytu denominowanego do waluty, którego kwota kredytu bez nieważnej klauzuli waloryzacyjnej została określona w CHF. Ponadto w przypadku powodów wypłata transz kredytu nie odbyła się według tabel pozwanego Banku, a według negocjowanego z nimi indywidualnie kursu CHF, który był w każdym przypadku o kilkanaście groszy korzystniejszy w stosunku do Tabel kursowych. Ponadto sami powodowie zgłaszając dowód z opinii biegłego na uzasadnienie żądań zapłaty nie kwestionowali kursu po jakim pozwany Bank wypłacał im poszczególne transze. Co do spłat rat kredytowych pozwany Bank nie narzucał powodom dokonywania spłat w PLN z przeliczeniem według swoich tabel, przeciwnie w § 21 ust 1 COU i § 22 ust 2 pkt 3 dawał powodom możliwość spłaty rat bezpośrednio w CHF poprzez rachunek techniczny prowadzony w walucie kredytu. Z tej możliwości powodowie korzystali od stycznia 2009 r. i spłacają kredyt do chwili obecnej. Spłacając kredyt bezpośrednio w CHF strona pozwana nie korzystała dodatkowo na spreadzie walutowym, bo nie stosowała swojego tabelarycznego kursu sprzedaży do rozliczenia rat kredytowych. Trudno w takim przypadku rozważać brak równości stron stosunku zobowiązaniowego czy ekwiwalentności świadczeń i uznać, że cała umowa jest nieważna. Bo mimo wyeliminowania klauzuli przeliczeniowej z umowy jako nieważnej umowę udało się wykonać i pozostawała ona nadal umową o kredyt z wyrażoną w niej w CHF kwotą kredytu.

Przechodząc do żądania ewentualnego zapłaty i ustalenia za abuzywne w rozumieniu art. 385¹ k.c. postanowień: § 4 ust 2, § 14 ust 4, § 22 ust 2 i § 39 ust 1 i 2 Części Ogólnej Umowy (COU), zdaniem Sądu Okręgowego nie zasługują one również na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy odwołał się do art.385¹ k.c. i podkreślił, że powodowie wskazywali na abuzywność § 4 ust 2, § 14 ust 4, § 22 ust 2 i § 39 ust 1 i 2 COU w rozumieniu art. 385¹ k.c. art. 385§ 2 k.c. i art. 385³ pkt 8 k.c., które wprowadzały klauzulę waloryzacyjną dotyczącą przeliczenia kredytu na walutę obcą według reguł niepodlegających obiektywnej weryfikacji. Klauzula ta nie będąca głównym świadczeniem stron nie została indywidualnie uzgodniona z powodami i winna zostać wyeliminowana z obrotu prawnego.

Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy między innymi w wyroku z 30 maja 2014 r. III CSK 204/13, stosownie do art. 385¹ § 2 k.c. jeżeli postanowienie umowy, jako niedozwolone w rozumieniu § 1 tego przepisu nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. Bezskuteczność niedozwolonych klauzul następuje ex lege i ex tunc, a w ich miejsce wchodzi odpowiednie przepisy dyspozytywne.

Zgodnie z art. 385¹ kc konieczne jest spełnienie łącznie następujących przesłanek pozytywnych: postanowienie zawarte jest we wzorcu umownym wykorzystanym do zawarcia umowy z konsumentem, kształtuje prawa i obowiązki

konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy i niezrealizowanie przesłanek negatywnych: postanowienie nie zostało uzgodnione indywidualnie lub nie dotyczy głównego świadczenia.

Banki w umowach kredytowych, w tym także w umowie rozpatrywanej w tej sprawie, posługują się wzorcami umownymi, a umowy przybierają postać czynności prawnych powstających w sposób adhezyjny. Wzorce te podlegają kontroli w toku rozpoznawania spraw spornych jako ogólne warunki umów lub wzory umów. Znaczenie kontroli wzorców umownych w umowach konsumenckich, w tym również w ramach kontroli z urzędu wielokrotnie potwierdzało orzecznictwo (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 19 kwietnia 2007r., I CSK 27/07, OSNC-ZD 2008, nr A, poz. 25 i powołane tam wyroki ETS (obecnie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, dalej jako TSUE lub Trybunał) oraz uchwała siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 21 marca 2004 r., III CZP 110/03, OSNC 2004, Nr 9, poz. 133, a także wyroki Sądu Najwyższego z 31 maja 2017 r., V CSK 534/16 i z 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16, OSNC z 2018 r. Nr 7-8, poz. 79). Kontrola ta odnosi się zwłaszcza do respektowania postanowień art. 385¹ § 1 k.c. w umowach zawieranych z konsumentami, z użyciem wzorców umownych. Szeroko akceptowane przez judykaturę jest stanowisko, że zgodnie z powołanym przepisem postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodzone indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Przyjmuje się (zob. wśród wielu niedawny wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18, nie pub.), że postanowienie umowne jest sprzeczne z dobrymi obyczajami, jeżeli kontrahent konsumenta, traktujący go w sposób sprawiedliwy, słuszny i uwzględniający jego prawnie uzasadnione roszczenia, nie mógłby racjonalnie spodziewać się, iż konsument ten przyjąłby takie postanowienie w drodze negocjacji indywidualnych. Natomiast w celu ustalenia, czy klauzula rażąco narusza interesy konsumenta, należy wziąć głównie pod uwagę, czy pogarsza ona jego położenie prawne w stosunku do tego, które w braku odmiennej umowy, wynikałoby z przepisów prawa, w tym mających charakter dyspozytywny (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17).

Rażące naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków wynikających z umowy na jego niekorzyść, skutkującą niekorzystnym ukształtowaniem jego sytuacji ekonomicznej i jego nierzetelnym traktowaniem (por. wyroki Sądu Najwyższego z 3 lutego 2006 r., I CK 297/05, z 15 stycznia 2016 r., I CSK 125/15, OSNC - ZD 2017, Nr 1, poz. 9; z 27 listopada 2015 r., I CSK 945/14, z 30 września 2015 r., I CSK 800/14 i z 29 sierpnia 2013 r. I CSK 660/12).

W § 4 ust. 2 i § 22 ust. 2 pkt 1 COU znajduje się klauzula przeliczeniowa wypłat transz kredytu i spłat poszczególnych rat kredytu powiązana z kursem kupna/sprzedaży waluty z aktualną Tabelą kursów pozwanego Banku, przy czym postanowienia umowy nie precyzują w jaki sposób strona pozwana ustalała ww.kursy w Tabeli. W § 14 ust.4 uregulowano szacunkowy koszt kredytu przy przeliczeniu kwot w walucie na PLN wg aktualnych tabel kursów, a w § 39 ust.1 i 2 COU kwestię całkowitej spłaty kredytu i rozliczenia ewentualnych nadpłat lub niedopłat przeliczanych znowu wg kursów z Tabel banku.

Zgodnie z § 4 ust. 2 COU w przypadku wypłaty kredytu albo transzy w walucie polskiej stosowano kurs kupna dla dewiz obowiązujący w (...) SA w dniu realizacji zlecenia płatniczego, według aktualnej Tabeli kursów.

Według § 14 ust.2-4 COU szacunkowa wysokość kosztu poniesionego przez kredytobiorcę z tytułu odsetek o których mowa w § 3 ust.1 pkt 3 CSU była określana przy założeniu, że oprocentowanie kredytu nie ulegnie zmianie w całym okresie spłaty kredytu, kwota kredytu byłaby wypłacona w całości jednorazowo, kredyt byłby wykorzystany i spłacany zgodnie z postanowieniami umowy. Wysokość szacunkowa kosztu kredytu ulegała zmianie przy każdorazowej zmianie stopy procentowej kredytu. Szacunkowy całkowity koszt kredytu, o którym mowa w § 3 ust 1 CSU został wyliczony zgodnie z ustawą o kredycie konsumenckim. Do obliczenia szacunkowego całkowitego kosztu kredytu przy przeliczeniu kwot wyrażonych w walucie kredytu na równowartość kwot wyrażonych w walucie polskiej Bank stosował kurs sprzedaży dla dewiz zgodnie z aktualną tabelą kursów obowiązujący w chwili rejestracji umowy w systemie informatycznym (...) SA.

Zgodnie z § 22 ust.2 pkt 1 COU w razie dokonywania spłat zadłużenia kredytobiorcy z:

1) ROR środki z rachunku były pobierane w walucie polskiej w wysokości stanowiącej równowartość kwoty kredytu lub raty spłaty kredytu w walucie wymiennej, w której udzielony jest kredyt, przy zastosowaniu kursu sprzedaży dla dewiz, obowiązującego w (...) SA w dniu, o którym mowa w § 7 ust. 5 CSU. według aktualnej Tabeli kursów,

Według § 39 ust 1 i 2 COU kredyt uważano za spłacony w całości jeśli wynikające z umowy zadłużenie po spłacie ostatniej raty kredytu i odsetek wynosiło zero albo jeżeli w wyniku ostatecznego rozliczenia wystąpiła nadpłata lub niedopłata nie wyższa niż dwukrotność kosztu pocztowej przesyłki poleconej do kredytobiorcy wyrażona w walucie polskiej przy zastosowaniu średniego kursu NBP obowiązującego w dniu spłaty kredytu o którym mowa § 7 ust 5 CSU zgodnie z aktualną tabelą kursów. W przypadku nadpłaty wyższej niż dwukrotność kosztu pocztowej przesyłki poleconej do kredytobiorcy wyrażonej w walucie polskiej przy zastosowaniu średniego kursu NBP obowiązującego w dniu spłaty kredytu o którym mowa § 7 ust 5 CSU zgodnie z aktualną tabelą kursów wypłata przez (...) SA kwoty nadpłaty została dokonana w formie przelewu na wskazany przez kredytobiorcę rachunek prowadzony w walucie polskiej, przy zastosowaniu obowiązującego w banku w dniu wypłaty kursu kupna dla dewiz zgodnie z aktualną tabelą kursów, na rachunek walutowy, wskazany przez kredytobiorcę inny rachunek prowadzony w innej walucie niż waluta kredytu przy zastosowaniu kursów kupna/sprzedaży dla walut obowiązujących w (...) SA w dniu wypłaty według aktualnej tabeli kursów.

W/w klauzula waloryzacyjna nie określała głównego świadczenia stron, może zatem być badana pod kątem abuzywności. Klauzula ta miała nieokreślony charakter przyznając stronie pozwanej prawo do swobodnego, według decyzji strony pozwanej ustalania kursów waluty CHF przy ustalaniu wypłaty transzy kredytu i spłat poszczególnych rat. Odwołanie do kursów walut zawartych w Tabeli kursów ogłaszanych w siedzibie pozwanego Banku oznaczało, że kredytobiorcom ten sposób przeliczenia nie był znany. Powyższe nie powoduje jednak automatycznie że kursy walut wskazane w tabelach kursowych banku ustalano w sposób arbitralny i dowolny. Niemniej jednak stwierdzając abuzywność danego postanowienia w świetle ugruntowanego orzecznictwa sądowego sąd nie bada jak rzeczywiście bank wykonywał umowę. Wobec powyższego w/w postanowienia § 4 ust.2, §14 ust.4 , § 22 ust.2 pkt 1, § 39 ust. 1 i 2 COU kształtują obowiązki powodów jako kredytobiorców w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy jako konsumentów. Jak wynika z okoliczności sprawy klauzula waloryzacyjna nie była też z kredytobiorcami indywidualnie uzgadniana, skoro narzucono ją w treści wzorca umownego, przedstawiając go wyłącznie do akceptacji, przy czym nie określono szczegółowych zasad obliczania kursów walut przez pozwanego Bank w tabelach kursów walut.

W/w postanowienia umowne stanowiły zatem niedozwolone postanowienia umowne. Za sprzeczne z dobrymi obyczajami jest stworzenie po stronie pozwanej możliwości wpływania na wysokość uiszczanych przez kredytobiorców świadczeń okresowych z tytułu spłaty kredytu przy przeliczaniu spłat w PLN na CHF oraz zdecydowanie o wysokości wypłaconych transz kredytu, nawet jeśli w tym ostatnim przypadku odnoszącym się do przeliczania kwoty kredytu przy jego wypłacie na rzecz kredytobiorców, dotyczyło znanego im momentu.

Strona pozwana niezasadnie powoływała się na możliwość zawarcia umowy ramowej w ramach której istniała możliwość negocjowania z nią kursu, po którym wypłacano transze kredytowe. W/w umowa ramowa nie wiązała powodów, chociaż wypłaty transz dokonywano po negocjowaniu z powodami kursu wyższego niż w tabelach.

Eliminując z umowy postanowienia abuzywne z § 4 ust.2 , § 14 ust.4, § 22 ust.2 pkt 1, § 39 ust.1 i 2 COU to umowa kredytowa jest kredytem walutowym w CHF. Znana była bowiem od początku kwota przyznanego kredytu i wysokość rat w CHF. Eliminacja klauzuli waloryzacyjnej nie powodowała nieważności całej umowy. Strony umowy kredytowej były nią dalej związane w części, która nie została uznana za abuzywną. Klauzula abuzywna podlega wyłączeniu z treści stosunku prawnego, co zgodnie z art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c. powoduje, że strony są związane umową w pozostałym zakresie, gdyż na tej podstawie możliwe jest określenie praw i obowiązków stron.

Umowa kredytowa bez w/w abuzywnych postanowień mogła być dalej wykonywana, bo kredytobiorcy znali wysokość kwoty kredytu w CHF, kapitału pozostałego do spłaty i odsetek w CHF i mogli spłacać raty cały czas określone w zawiadomieniach aktualizowanych przez pozwanego Bank w CHF. Kredytobiorcy według § 22 ust 2 pkt 3 mogli spłacać raty z rachunku technicznego bezpośrednio w CHF, bez przeliczenia przez pozwanego Bank wpłat i z tej możliwości korzystali i korzystają.

Sam § 14 ust.4 COU, który określał szacunkową całkowitą kwotę kredytu nie miał wpływu na wykonanie umowy, którą jak sama nazwa wskazywała określono tylko szacunkowo. § 39 dotyczył natomiast rozliczenia przy zakończeniu umowy nadpłat i niedopłat. Wykonanie umowy jest bez tego postanowienie bez wątplenia możliwe.

Mimo uznania postanowień § 4 ust. 2, § 14 ust. 4, § 22 ust. 2 i § 39 ust. 1 i 2 COU za abuzywne i niewiążące stron postępowania, Sąd Okręgowy oddalił żądanie powodów o ustalenie, że te postanowienia nie wiążą stron, zgłoszone w ramach żądania ewentualnego. Powodowie jak słusznie podniosła strona pozwana nie posiadają interesu prawnego w takim ustaleniu z art. 189 k.p.c. wyrażonym osobno w sentencji wyroku. Podstawową przesłanką powództwa o ustalenie z art. 189 k.p.c. jest wykazanie interesu prawnego w żądaniu udzielenia ochrony prawnej przez wydanie wyroku ustalającego istnienie bądź nieistnienie danego stosunku prawnego lub prawa. W orzecznictwie oraz w doktrynie przyjmuje się jednolicie, iż interes prawny występuje wówczas, gdy sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości, a jednocześnie interes ten nie podlega ochronie w drodze innego środka. Przy rozważaniach dotyczących istnienia interesu prawnego jako materialnoprawnej przesłanki powództwa o ustalenie należy uwzględnić utrwalone w piśmiennictwie i orzecznictwie Sądu Najwyższego stanowisko, że interes prawny nie zachodzi z reguły, gdy zainteresowany może na innej drodze osiągnąć w pełni ochronę swoich praw (tak. Sąd Najwyższy w wyroku z 16 lutego 2011 r. I CSK 305/10 i w powołanych w uzasadnieniu tego wyroku orzeczeniach Sądu Najwyższego). Zgłaszając żądanie ewentualne ustalenia, że wskazane postanowienia nie wiążą stron nie podali żadnego uzasadnienia interesu prawnego z art. 189 kpc dla takiego żądania. Co więcej ustaleń faktycznych sprawy nie wynika, aby bank stosował w/w postanowienia abuzywne do rozliczenia spłat rat kredytowych dokonywanych przez powodów, skoro od początku 2009 r. spłaty te dokonywane są w bezpośrednio w CHF.

Powodowie wskazywali też na abuzywność § 12 ust.1 i 2 COU, w którym pozwany Bank zastrzegł, że rodzaje opłat bankowych i rodzaje prowizji i ich wysokość mogą ulegać zmianie. Prowizje i opłaty bankowe ustalone były z uwzględnieniem zmiany poziomu inflacji w wysokości podawanej do publicznej wiadomości przez GUS, zmiany kosztów obsługi kredytu, w szczególności zmiany cen połączeń telekomunikacyjnych, usług pocztowych, rozliczeń międzybankowych zmiany opłat ponoszonych w związku z wykonywaniem umowy za pośrednictwem firm współpracujących z (...) SA oraz w wyniku wprowadzenia nowych przepisów prawnych.

Ww. postanowienie nie określa precyzyjnie zasad zmian opłat i prowizji, jest blankietowe i jako takie zdaniem Sądu Okręgowego jest abuzywne jako niekonkretne i dające bankowi uprzywilejowaną możliwość wpływania na zmiany opłat i prowizji. Sąd Okręgowy podkreślił, że umowa stron w części szczegółowej nie przewidywała prowizji, którą mieliby pokryć powodowie, więc w tym zakresie kwestionowane postanowienie umowne jest w zasadzie puste. W pozostałym zakresie dotyczącym opłat bankowych nie wiąże stron. Bez tej umownej regulacji umowa może być jednak wykonywana.

Według powodów za abuzywną należy uznać klauzulę zmiennego oprocentowania wynikającą z § 6 i 7 COU umowy mimo, iż dotyczy głównego świadczenia stron, bo zostało sformułowane w sposób niejednoznaczny.

Analizując ww.zapisy umowne zdaniem Sądu Okręgowego nie są one niejednoznaczne. Przeciwnie, dokładnie odwołują się do tego, że kredyt jest oprocentowany według zmiennej stopy procentowej w stosunku rocznym. Precyzyjnie określono możliwość zmiany oprocentowania w kontekście konkretnych terminów, stopę procentową ustalono w odniesieniu do stawki referencyjnej LIBOR 3M, która jest stopą obiektywną. W CSU § 2 pkt 6 określono

natomiast stałą marżę banku w wysokości 0,75%. Postanowienie dotyczące oprocentowania jako określające główne świadczenia stron są jasne i precyzyjne, zatem nie podlegają badaniu pod kątem abuzywności.

Zdaniem powodów także postanowienia zawarte w § 17 ust 1 pkt 1) COU dotyczące zabezpieczenia kredytu w postaci hipotek narusza dobre obyczaje i jest sformułowane na niekorzyść konsumenta, ponieważ pozwany tak naprawdę wypłacił powodom kredyt w PLN, natomiast hipoteka kaucyjna została wpisana w walucie CHF. Skoro strony zawarły kredyt denominowany do CHF to dopuszczalnym i zgodnym z prawem było ustanowienie hipotek w CHF. Postanowienia tego nie można oceniać w kontekście abuzywności.

O kosztach postępowania orzeczono stosownie do art. 98 k.p.c. Koszty zastępstwa prawnego w wysokości taryfowej to jest 10.817 zł powodowie solidarnie zwrócą Bankowi.

Apelację wnieśli powodowie zaskarżając wyrok w całości i zarzucając:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego:

a) art. 69 ust. 1 Prawa bankowego w zw. z art. 353¹ k.c., art. 358¹ § 2 i 5 k.c., art. 65 k.c. i art. 58 § 1 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że klauzula waloryzacyjna określona w umowie nie jest sprzeczna z naturą stosunku prawnego (kredytu) oraz zasadami współżycia społecznego i dobrymi obyczajami z uwagi na brak ograniczenia ryzyka kursowego dla kredytobiorcy, jednokierunkowy charakter waloryzacji oraz posłużenie się nieobiektywnym miernikiem waloryzacji, co skutkowało zachwianiem równowagi stron, a w konsekwencji nieważnością umowy;

b) art. 58 § 2 k.c. w związku z art. 353¹ k.c. poprzez ich niezastosowanie i zaniechanie oceny czy klauzule denominacyjne, o jakich mowa w umowie stron, dadzą się pogodzić ze społecznym poczuciem sprawiedliwości, ekwiwalentności świadczeń, zasadą lojalności i słuszności kontraktowej, zasadą uczciwego obrotu przy rażącej dysproporcji stron i naruszeniu zasad dobrej praktyki bankowej oraz dobrych obyczajów w relacjach z konsumentami;

c) art. 69 ust. 1 i 2 pkt 2 Prawa bankowego przez jego niewłaściwą wykładnię i przyjęcie, że umowa stron spełniała wymogi wynikające z tych przepisów, poprzez uznanie, że kwota wskazana w umowie w CHF stanowiła kwotę i walutę kredytu oddaną do dyspozycji powodów, w sytuacji gdy powodowie nie nabywali prawa do dysponowania kwotą środków pieniężnych wskazaną w umowie jako kwotą kredytu, środkami oddanymi powodom do dyspozycji były złote polskie, a ponadto kurs waluty, po którym miało nastąpić przeliczenie do wypłaty kredytu nie był znany powodom w chwili zawarcia umowy, co powoduje, iż umowa łącząca strony jest nieważna jako sprzeczna z prawem bankowym;

d) art. 353¹ k.c. w zw. z 353 § 1 k.c., art. 354 k.c. oraz z 69 ust. 1 Prawa bankowego, poprzez błędną wykładnię polegającą na błędnym uznaniu, iż zasada swobody umów pozwalała na określenie w umowie sposobu oddania do dyspozycji kredytu w taki sposób, że kredyt określony w umowie, jako kredyt w obcej walucie, będzie mógł być wypłacony w walucie polskiej, podczas gdy wniosek taki pozostaje w sprzeczności z treścią wyrażonego w art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe zobowiązania banku przez umowę kredytu do oddania do dyspozycji kredytobiorcy kwoty środków pieniężnych, a także ogólną zasadą prawa zobowiązań określoną w art.353 § 1 k.c., zgodnie z którą elementem określającym świadczenie, do którego dłużnik jest zobowiązany jest uprawnienie wierzyciela do żądania jego wykonania;

e) art. 3 ust. 1 w związku z art. 9 pkt 15 w związku z art. 2 pkt 18 i 16 ustawy Prawo dewizowe oraz art. 358 k.c. poprzez ich niezastosowanie w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia przez strony umowy, mimo że dozwolony tymi przepisami obrót dewizowy miałby miejsce jedynie w przypadku, gdyby strona pozwana udzieliła powodom kredytu w walucie obcej i w takiej był wypłacony lub na żądanie powodów wypłacono go w walucie polskiej, gdy w istocie do wypłaty i do spłaty doszło w złotych polskich;

f) art. 65 k.c. poprzez błędną wykładnię umowy i bezzasadne przyjęcie, że strona pozwana zobowiązała się do oddania do dyspozycji powodów kwotę 237.575,76 CHF, podczas gdy umowa przewidywała, że jedynymi środkami pieniężnymi jakie strona pozwana zobowiązała się wypłacić powodom były środki pieniężne nominowane w PLN;

g) art. 65 § 1 w związku z art. 385 § 2 k.c. z uwzględnieniem art. 384 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie i pominięcie przy wykładni postanowień wyrażonych w § 11 ust. 2 w Części Szczególnej Umowy (dalej: CSU), że poinformowanie powodów o zmianie kursów waluty równoznaczne jest z zapoznaniem się ze skutkami umowy w zakresie sposobu ustalania kursów wymiany walut i ryzyka kursowego, podczas gdy samo złożenie podpisu pod umową nie zastąpiło przekazania powodom informacji o ryzyku kursowym, sposobie ustalania kursów wymiany walut przez pozwanego Bank w sposób rzetelny i wyczerpujący;

h) art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w związku z art 6 Dyrektywy Rady EWG 93/13 poprzez ich błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że w razie bezskuteczności niedozwolonych postanowień umownych strony są związane umową w pozostałym zakresie i to związanie ma miejsce niezależnie od tego, czy usprawiedliwiona jest hipoteza, iż bez postanowień dotkniętych bezskutecznością umowa nie byłaby zawarta oraz błędne ustalenie treści rzeczony normy prawnej wyrażające się przyjęciem, że powodowie mając możliwość spłaty zadłużenia kredytu w walucie obcej tracą możliwość skorzystania z uznania postanowień umowy za niedozwolone;

i) art. 6 ust. 1 w zw. z art. 3 ust. 1, art. 4 ust. 1 i art. 5 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej: Dyrektywa 93/13) w zw. z art. 385¹ § 2 k.c. poprzez jego niezastosowania w zakresie, w jakim przewiduje nieważność umowy konsumenckiej zawierającej nieuczciwe postanowienia umowne zakładające ponoszenie przez kredytobiorcę nieograniczonego ryzyka walutowego bez utrwalenia w treści umowy symulacji zmiany wysokości salda kredytu i raty na wypadek drastycznej zmiany kursu walutowego;

j) art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c. w zw. 385⁽²⁾ k.c. w zw. z art. 4 ust. 1 Dyrektywy 93/13 w zw. z art. poprzez dokonanie oceny postawionego przez powodów zarzutu niedozwolonych postanowień umownych przez pryzmat okoliczności, które miały miejsce po zawarciu umowy, takich jak: wejście w życie ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw, która przyznała kredytobiorcom możliwość spłaty kredytu w walucie CHF, czerpanie przez powodów korzyści z niższej stopy LIBOR w stosunku do WIBOR;

k) art. 58 § 3 k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 k.c. poprzez uznanie, że zakwestionowane postanowienia umowne dotyczące ustalania kursów CHF nie dotyczą głównych świadczeń stron i że ich eliminacja nie wpłynie na zmianę głównego przedmiotu umowy określonego w walucie CHF i umowa może być dalej wykonywana;

2. naruszenie przepisów prawa procesowego:

a) art. 233 § 1 k.p.c. mające istotny wpływ na wynik sprawy, polegając na przekroczeniu granic swobodnej oceny dowodów przeprowadzonych w sprawie przez błędne przyjęcie, że:

- spłata kredytu mogła następować, według wyboru powodów, bądź w walucie polskiej (według obowiązującego w pozwanym Banku kursu sprzedaży dla dewiz) bądź w walucie kredytu, podczas gdy spłata kredytu następowała automatycznie w drodze potrącenia przez stronę pozwaną środków na spłatę rat kredytowych z rachunku bankowego powodów prowadzonego w walucie polskiej (§ 7 ust. 4 Części Szczególnej Umowy - dalej: CSU) i środki te były pobierane przez pozwanego w wysokości stanowiącej równowartość raty kapitałowo-odsetkowej w walucie wymiennej, w której udzielony został kredyt, przy zastosowaniu kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w (...) SA w dniu spłaty raty kredytu określonym w planie spłaty stanowiącym integralną część umowy (§ 22 ust. 2 pkt 1 COU),

- sporne postanowienia umowy dotyczące przeliczania kwoty kredytu do wypłaty były indywidualnie negocjowane przez strony, w sytuacji gdy umowa została zawarta w oparciu o wzorzec umowny stosowany przez pozwanego, na treść którego powodowie nie mieli żadnego wpływu, a okoliczność zawarcia z pozwanym Bankiem negocjowanej,

natychmiastowej transakcji wymiany walut, na warunkach nieco korzystniejszych aniżeli kursy obowiązujące w (...) zgodnie z Tabelą kursów w dniu wypłaty środków nie spowodowała zmiany treści stosunku zobowiązaniowego łączącego strony poprzez wyparcie regulacji odsyłających do Tabel kursów kupna dewiz obowiązujących w pozwanym Banku i nie stanowiło to okoliczności konwalidującej skutek nieważności umowy,

- pozwany Bank nie naruszył obowiązków informacyjnych, oraz że udzielił powodom jasnej i dostatecznej informacji o ryzyku walutowym, podczas gdy właściwe poinformowanie konsumenta wymagało szczególnej staranności pozwanej Banku w zakresie wyraźnego wskazania zagrożeń wiążących się z oferowanym kredytem, tak by konsument miał pełne rozeznanie konsekwencji ekonomicznych zawieranej umowy,

- powodom została przekazana informacja o ryzyku walutowym i ryzyku stopy procentowej w broszurach zawierających wykresy zmiany kursu złotego do CHF z ostatnich 6-7 lat przed zawarciem umowy i stóp procentowych w okresie 1999 r. do 2006/2007r., jak również zawierających symulacje wzrostu raty kredytu przy wzroście kursu CHF i stopy procentowej, w sytuacji gdy w materiale dowodowym brak jest dowodu na to, że powodowie otrzymali takie materiały informacyjne od pozwanego, a wiarygodność twierdzeń strony pozwanej w tym zakresie Sąd Okręgowy oparł jedynie na informacji, że pozwany Bank dysponował takimi broszurami od 2006 r. i na zeznaniach świadków W. M. (1) i D. L. (1) którzy, którzy nie uczestniczyli w zawarciu umowy z powodami i nie przedstawiali im warunków umowy kredytowej;

- kredyt udzielony powodom był kredytem walutowym w sytuacji, gdy kredytem walutowym jest kredyt wypłacony w walucie obcej i spłacany w walucie obcej, bez jakiegokolwiek powiązania z walutą polską;

- powodowie mogli zaciągnąć kredyt w PLN, ale zdecydowali się na kredyt CHF, podczas gdy z materiału dowodowego wynika, że powodowie nie posiadali zdolności kredytowej do uzyskania kredytu w PLN na kwotę, która była im potrzebna do zrealizowania celu kredytu jakim była budowa domu jednorodzinnego;

b) art.233 § 1 k.p.c. poprzez wyprowadzenie z materiału dowodowego, w tym z umowy wniosków z niego wynikających i sprzecznych z zasadami logicznego rozumowania poprzez przyjęcie, że:

- z treści tej umowy wynika, że kwotą środków pieniężnych (kwotą kredytu), oddanych do dyspozycji powodom była suma 237.575,76 CHF, mimo że treść tej umowy jednoznacznie wskazuje, że po jej zawarciu powodowie nie mogli dysponować tymi środkami pieniężnymi, albowiem umowa z góry przewidywała, że jedynymi środkami pieniężnymi, jakie pozwany Bank zobowiązał się przekazać powodom środki pieniężne w PLN (§ 4 ust.1 pkt 2 COU),

- umowa została sporządzona w sposób spełniający wymogi art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe - mimo że z jej treści nie wynika, aby pozwany na jej podstawie zobowiązał się oddać do dyspozycji powodów kwotę 237.575,76 CHF,

- klauzule przeliczeniowe zawarte w § 4 ust. 2, § 14 ust 4 i § 22 ust 2, § 39 ust 1 i 2 Części Ogólnej Umowy (CSU) nie dotyczą głównych świadczeń stron oraz że ich eliminacja nie wpłynie na zmianę głównego przedmiotu umowy określonego w walucie CHF, mimo że klauzule dotyczące sposobu ustalania kursu wymiany waluty stanowią główne świadczenia stron umowy, ponieważ określają one przedmiot umowy;

- art. 327¹ § 1 k.p.c. przez niewyjaśnienie przez Sąd Okręgowy podstawy prawnej zaskarżonego wyroku, tj.: a) niedokonania wykładni art. 69 ust. 1 prawa bankowego w zakresie odnoszącym się do sposobu pojmowania przez Sąd Okręgowy zobowiązania pozwanego Banku do oddania do dyspozycji kredytobiorcy kwoty środków pieniężnych na czas oznaczony, b) niedokonania wykładni art. 69 ust 1 prawa bankowego w zakresie odnoszącym się do sposobu pojmowania przez Sąd Okręgowy zobowiązania kredytobiorcy do zwrotu kwoty kredytu;

c) art. 233 § 1 k.p.c., poprzez dokonanie oceny wiarygodności źródeł dowodowych w sposób dowolny, z przekroczeniem zasad swobodnej oceny dowodów, a w szczególności poprzez bezrefleksyjne potraktowanie zeznań świadków W. M. i D. L., którzy nie brali udziału w zawarciu umowy z powodami i zeznawali ogólnie o procedurach obowiązujących w pozwanym Banku, jako kluczowych przy ustalaniu zakresu informacji otrzymanych przez powodów od pozwanego

Banku przy zawarciu umowy, które to naruszenia skutkowały albo nieprawidłowym ustaleniem stanu faktycznego albo wyprowadzeniem nieprawidłowych wniosków na podstawie prawidłowo ustalonego stanu faktycznego i w konsekwencji doprowadziło Sąd Okręgowy do nieprawidłowego rozstrzygnięcia.

Powodowie wnieśli także o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego na wskazane w trakcie procesu i podtrzymane w apelacji okoliczności.

W konsekwencji powodowie wnieśli o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez uwzględnienie żądań pozwu i zasądzenie od strony pozwanej kosztów procesu za obie instancje ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Ponadto powodowie wnieśli o rozpoznanie postanowienia Sądu Okręgowego w przedmiocie pominięcia wniosku powodów o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z dziedziny bankowości i finansów na okoliczność wskazane w pkt 6 lit. c petitum pozwu.

Strona pozwana wniosła **odповідь na apelację**, w której domagała się oddalenia apelacji i zasądzenia kosztów postępowania apelacyjnego.

W toku postępowania apelacyjnego Przewodniczący poinformował powodów, iż postanowienia zawarte w § 4 ust.2 i 3 oraz w § 22 ust.2 umowy mają charakter abuzywny z uwagi na ich niejasność, pozostawienie Bankowi swobody w ustaleniu zasad kreowania kwoty świadczenia i odmienny mechanizm ustalenia kursu świadczenia stron i że ww. postanowienia odnoszą się do istotnych elementów umowy. Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny pouczył powodów, że mogą podtrzymać zarzuty co do ich niezwiązania niedozwolonymi klauzulami lub sprzeciwić się ich wyłączeniu. Przewodniczący pouczył także powodów o skutkach uznania umowy za nieważną (k.682 i nast.).

W odpowiedzi powodowie podtrzymali wolę uznania umowy za nieważną, składając stosowne oświadczenie w tym zakresie (k.687,688).

W odpowiedzi na ww. oświadczenie, strona pozwana podniosła zarzut zatrzymania kwoty 497 155,74 zł jako równowartości kwoty kredytu wypłaconego powodom.

W odpowiedzi powodowie wnieśli o nieuwzględnienie zarzutu zatrzymania i przedstawili uzasadnienie stanowiska procesowego w tym zakresie.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja jest uzasadniona w zasadniczej części i doprowadziła do zmiany zaskarżonego wyroku, przy czym podkreślenia wymaga, że niektóre zarzuty apelacji były bezzasadne.

W związku z tym, że prawidłowe zastosowanie przepisów prawa materialnego może nastąpić dopiero w razie poczynienia niewadliwych ustaleń faktycznych, to w pierwszej kolejności należało skoncentrować się na zbadaniu zasadności zarzutów naruszenia przez Sąd Okręgowy przepisów prawa procesowego odnoszących się do przeprowadzonego w sprawie postępowania dowodowego i oceny zgromadzonego materiału procesowego.

Przypomnieć należy, że powodowie postrzegali nieważność umowy w kontekście trzech niezależnych przesłanek: sprzeczności z ustawą, sprzeczności z zasadami współżycia społecznego, abuzywnością poszczególnych postanowień umowy.

Powodowie przedstawili szereg argumentów, które ich zdaniem spełniają przesłanki wszystkich ww. postaci nieważności umowy. Co więcej, ww. przesłanki powtarzają się przy ocenie ziszczenia się poszczególnych postaci nieważności umowy.

W kontekście powyższego podkreślenia wymaga, iż w stanie faktycznym sprawy nie występują okoliczności uzasadniające samoistne stwierdzenie nieważności umowy, czy to na podstawie art.58 § 1 kc, czy też na podstawie

art.58 § 2 kc. Inną kwestią jest, że postanowienia umowy, które według powodów uzasadniają stwierdzenie nieważności umowy na podstawie art.58 § 1 i 2 kc z czym nie zgodził się Sąd Okręgowy i z czym nie godzi się też Sąd Apelacyjny, mogą zostać uznane za abuzywne i doprowadzić do uznania nieważności umowy z uwagi na naruszenie praw konsumenta.

Dlatego też Sąd Apelacyjny nie podziela tych zarzutów prawa materialnego, które prowadziłyby do stwierdzenia nieważności umowy z uwagi na samoistnie występujące przesłanki sprzeczności umowy z naturą umowy lub z zasadami współżycia społecznego.

I tak, bezzasadny jest zarzut naruszenia art. 69 ust. 1 Prawa bankowego w zw. z art. 353¹ k.c., art. 358¹ § 2 i 5 k.c., art. 65 k.c. i art. 58 § 1 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że klauzula waloryzacyjna określona w umowie nie jest sprzeczna z naturą stosunku prawnego (kredytu), zasadami współżycia społecznego i dobrymi obyczajami w postaci, która miałyby doprowadzić do stwierdzenia nieważności na podstawie ww. przepisów.

Bezzasadny jest zarzut naruszenia art. 58 § 2 k.c. w związku z art. 353¹ k.c. ze wskazanych w uzasadnieniu przyczyn poprzez ich niezastosowanie.

Nie można uznać, iż wskazane w apelacji postaci naruszenia art. 69 ust. 1 i 2 pkt 2 Prawa bankowego prowadzą do przyjęcia, iż ww. umowa jest sprzeczna z prawem bankowym i w efekcie nieważna.

Nie można zgodzić się z zarzutem naruszenia art. 353¹ k.c. w zw. z 353 § 1 k.c., art. 354 k.c. i z 69 ust. 1 Prawa bankowego, poprzez błędne uznanie, iż zasada swobody umów pozwalała na oddanie do dyspozycji kredytu w sposób określony w umowie.

Bezzasadny jest zarzut naruszenia art. 3 ust. 1 w związku z art. 9 pkt 15 w związku z art. 2 pkt 18 i 16 ustawy Prawo dewizowe i art. 358 k.c.

Podsumowując, ww. zarzuty, podkreślenia wymaga, że w polskim porządku prawnym prawo do zawierania umów o treści analogicznej do umowy zawartej pomiędzy stronami nie było kwestionowane i powszechnie przyjmowane było, że umowy o takiej treści nie naruszają ww. przepisów.

Inną kwestię jest, że szereg podniesionych przez powodów okoliczności winno być ocenionych w kontekście relacji przedsiębiorcy (w tym wypadku banku) z konsumentem. W takich też relacjach należy postrzegać wątpliwości co do przyjętych w umowie rozwiązań.

Co więcej, zauważyć należy, że Sąd Okręgowy dostrzegł abuzywny charakter postanowień umownych, a jedynie wprowadził z ww. ustaleń niewłaściwe wnioski.

Oceniając zarzuty prawa procesowego w zakresie w jakim mają one związek z abuzywną postacią poszczególnych postanowień umowy należy podzielić zarzut naruszenia art.233 § 1 kpc poprzez błędne przyjęcie, że spłata kredytu mogła następować, według wyboru powodów, bądź w walucie polskiej (według obowiązującego w pozwanym Banku kursu sprzedaży dla dewiz) bądź w walucie kredytu. Z § 7 ust. 4 CSU wynika, że spłata kredytu następowała automatycznie w drodze potrącenia przez stronę pozwaną środków na spłatę rat kredytowych z rachunku bankowego powodów prowadzonego w walucie polskiej i środki te były pobierane przez stronę pozwaną w wysokości stanowiącej równowartość raty kapitałowo-odsetkowej w walucie wymiennej, w której udzielony został kredyt, przy zastosowaniu kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w pozwanym banku w dniu spłaty raty kredytu określonym w planie spłaty stanowiącym integralną część umowy (§ 22 ust. 2 pkt 1 COU).

Nietypowa sytuacja występuje jeżeli chodzi o kwestię indywidualnego uzgadniania warunków umowy. Co do zasady strona pozwana udzieliła powodowi kredytu w ramach funkcjonującego w pozwanym banku wersji kredytu (...) Oczywistym jest zatem, że założenia umowy i jej postanowienia były podobne do innych umów zawartych w ramach tego kredytu. Jednakże prawidłowo ustalił Sąd Okręgowy, że w umowie zawartej przez strony nie zastosowano kursu

wymiany obowiązującego w dniu wypłaty przynajmniej części transz, a kurs korzystniejszy dla powodów z uwagi na fakt, że powódka była pracownikiem strony pozwanej. Oczywiście, nie były to duże różnice w stosunku do kursu z Tabeli, ale nie ma to znaczenia dla uznania, że kurs wymiany podlegał negocjacom, bo tak należy rozumieć skutki sytuacji, w której konkretni kontrahenci (powodowie) uzyskują lepsze warunki współpracy, aniżeli pozostali.

Natomiast zgodzić się należy z zarzutem wadliwego ustalenia, że pozwany Bank nie naruszył obowiązków informacyjnych i że udzielił powodom jasnej i dostatecznej informacji o ryzyku walutowym. Z materiału dowodowego istotnie nie wynika, aby zakres informacji przekazanych powodom przez stronę pozwaną pozwalał na przyjęcie, że powodowie uzyskali rzetelną informację o możliwych skutkach udzielenia kredytu.

Jeżeli chodzi o powiązany z ww. zarzutem, zarzut wadliwego ustalenia, że powodowie otrzymali od strony pozwanej wykres zmiany kursu PLN do CHF li tylko na podstawie zeznań świadków W. M. i D. L., którzy nie uczestniczyli w zawarciu umowy z powodami i nie przedstawiali im warunków umowy kredytowej i w rezultacie zarzut wadliwej oceny zeznań ww. świadków to istotnie należy uznać, że przyjęcie, że skoro według świadków wszyscy kredytobiorcy uzyskiwali stosowne dokumenty (w tym wypadku wykazy zmiany kursu waluty) to także i powodowie otrzymali ww. dokumenty jest zbyt daleko idące.

Należy zgodzić się z zarzutem apelacji wadliwego ustalenia, że ww. kredyt był kredytem walutowym w sytuacji. Powszechnie obecnie przyjmuje się, że kredyty o takim charakterze jak udzielony powodom (tzw. denominowane) to kredyty złotowe.

Zasadny był także zarzut, że powodowie mogli zaciągnąć kredyt w PLN.

Podzielić także należy zarzut naruszenia art.233 § 1 k.p.c. poprzez ustalenie, że strona pozwana oddała powodom do dyspozycji kwotę 237.575,76 CHF, w sytuacji, gdy powodowie otrzymali równowartość ww. kwoty w PLN.

Uzasadniony jest także zarzut wadliwej oceny klauzul przeliczeniowych zawartych w § 4 ust.2, § 14 ust.4 i § 22 ust.2, § 39 ust.1 i 2 CSU i uznania, że nie dotyczą one głównych świadczeń stron i że ich eliminacja nie wpłynie na zmianę głównego przedmiotu umowy.

Sąd Apelacyjny do ww. wniosków doszedł na podstawie tego materiału dowodowego, który został zgromadzony w sprawie przez Sąd Okręgowy. Dlatego zbędne było przeprowadzenie w sprawie dowodu z opinii biegłego na podtrzymanie w apelacji okoliczności.

W rezultacie należy zgodzić się z zarzutami naruszenia przepisów prawa materialnego to jest art. 65 § 1 w związku z art. 385 § 2 k.c. z uwzględnieniem art. 384 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie i pominięcie przy wykładni postanowień wyrażonych w § 11 ust. 2 CSU, art. 385⁽¹⁾ § 1 i 2 k.c. w związku z art 6 Dyrektywy Rady EWG 93/13 poprzez ich błędną wykładnię i art. 58 § 3 k.c. w zw. z art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c. poprzez uznanie, że zakwestionowane postanowienia umowne dotyczące ustalania kursów CHF nie dotyczą głównych świadczeń stron i że ich eliminacja nie wpłynie na zmianę głównego przedmiotu umowy określonego w walucie CHF i umowa może być dalej wykonywana.

Niezależnie od indywidualnego odniesienia się do poszczególnych zarzutów apelacji podkreślić należy, że na gruncie K.p.c. obowiązuje system apelacji pełnej, co oznacza, że sąd odwoławczy zobligowany jest do merytorycznego rozpoznania sprawy w całym zaskarżonym zakresie. Skoro zatem sąd ten ponownie merytorycznie rozpoznaje sprawę to Sąd Apelacyjny raz jeszcze przedstawi argumentację odnośnie kwestii kluczowych dla rozstrzygnięcia.

Analizując zarzuty apelacji w kontekście naruszenia art.385⁽¹⁾kc należy zauważyć, że przy wykładni art.385⁽¹⁾ § 1 i 3 kc, wprowadzonego do KC w celu implementacji dyrektywy Rady Wspólnot Europejskich nr 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U.U.E.L1993.95.29) należy brać pod uwagę wskazówki wynikające z dyrektywy i dotyczącego jej dorobku orzeczniczego Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE). Na gruncie dyrektywy 93/13 bezpośrednim odpowiednikiem art.385⁽¹⁾ k.c. jest jej art. 6 ust. 1, zgodnie z którym Państwa Członkowskie stanowią, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w

umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków. Stosownie do art.7 ust.1 dyrektywy zarówno w interesie konsumentów, jak i konkurentów Państwa Członkowskie zapewnią stosowne i skuteczne środki mające na celu zapobieganie dalszemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami.

W myśl art. 385¹ § 1 k.p.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Dodatkowo zauważyć należy, że w orzecznictwie TSUE i Sądu Najwyższego na gruncie art. 6 ust. 1 dyrektywy nr 93/13 konsekwentnie przyjmuje się, że nieuczciwość wobec konsumenta określonych postanowień umownych powinna być przez sąd dostrzeżona z urzędu i z urzędu sąd powinien zastosować wobec tych postanowień sankcję braku związania nimi konsumenta. Nie jest zatem w tym zakresie wymagana inicjatywa konsumenta, (zob. wyroki TSUE z 27 czerwca 2000 r., C-40-244/98, Océano Grupo Editorial SA przeciwko Rocio Murciano Quintero i in., z 26 października 2006 r., C-168/05, Elisa Maria Mostaza Claro przeciwko Centro Móvil Milenium SL, z 4 czerwca 2009 r., C-243/08, Pannon GSM Zrt. przeciwko Erzsébet Sustikné Györfii oraz uchwała Sadu Najwyższego z 15 września 2020 r., III CZP 87/19, OSNC 2021, Nr 2, poz. 11 oraz uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego (zasada prawna) z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021/9/56).

Zgodnie z aktualnie obowiązującą w judykaturze wykładnią art.385¹ § 1 k.c. nie budzi wątpliwości, że postanowienia umowy (regulaminu), które określają zasady przeliczenia kwoty udzielonego kredytu na PLN przy wypłacie kredytu i spłacanych rat na walutę obcą, pozwalające bankowi swobodnie kształtować kurs waluty obcej, mają charakter niedozwolonych postanowień umownych (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 27 lutego 2019 r. II CSK 19/18, LEX nr 2626330, z 29 października 2019 r. V CSK 382/18, LEX nr 2771344). Wskazuje się, że klauzule takie mają charakter abuzywny, bowiem kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają jego interesy. Przy czym sprzeczność z dobrymi obyczajami i naruszenie interesów konsumenta polega w tym wypadku na uzależnieniu wysokości świadczenia banku i konsumenta od swobodnej decyzji banku. Zarówno przeliczenie kwoty kredytu na CHF w chwili jego wypłaty, jak i przeliczenie odwrotne w chwili wymagalności spłacanych rat, służy określeniu wysokości świadczenia konsumenta. Ponadto uregulowanie umowne należy uznać za niedopuszczalne, niezależnie od tego, czy swoboda przedsiębiorcy-banku w ustaleniu kursu jest pełna, czy też w jakiś sposób ograniczona, np. w razie wprowadzenia możliwych maksymalnych odchyień od kursu ustalanego z wykorzystaniem obiektywnych kryteriów (tak Sąd Najwyższy w wyroku z 22 stycznia 2016 r. I CSK 1049/14, OSNC 2016/11/134). Postanowienia, które uprawniają bank do jednostronnego ustalenia kursów walut, są nietransparentne i pozostawiają pole do jego arbitralnego działania. W ten sposób obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszają równorzędność stron (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 13 grudnia 2018 r., V CSK 559/17, LEX nr 2618543, z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, LEX nr 2771344, z 30 września 2020 r. I CSK 556/18, LEX nr 3126114).

Zauważyć należy, że postanowienie umowne należy traktować jako sprzeczne z dobrymi obyczajami, jeżeli kontrahent konsumenta, traktujący go w sposób sprawiedliwy, słuszny i uwzględniający jego prawnie uzasadnione roszczenia, nie mógłby racjonalnie spodziewać się, iż konsument przyjąłby takie postanowienie w drodze indywidualnych negocjacji. Powyższa uwaga ma o tyle istotne znaczenie w realiach sprawy, że ta postać negocjacji która występuje w stanie faktycznym sprawy nie spełnia ww. wymogu i nie pozwala na wyprowadzenie wniosku, że powodowie przyjęli warunki tej umowy w stanie świadomości co do potencjalnych skutków zawarcia umowy—to jest takich, które w rzeczywistości wystąpiły.

Natomiast w celu ustalenia, czy klauzula rażąco narusza interesy konsumenta, należy wziąć pod uwagę, czy pogarsza ona jego położenie prawne w stosunku do tego, które, w braku odmiennej umowy, wynikałoby z przepisów prawa, w tym dyspozytywnych (zob. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018

r., III CZP 29/17, OSNC 2019/1/2). Przy czym przyjmuje się, że rażące naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję, na niekorzyść konsumenta praw i obowiązków wynikających z umowy, skutkujące niekorzystnym ukształtowaniem jego sytuacji ekonomicznej oraz jego nierzetelne traktowanie (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 27 listopada 2015 r., I CSK 945/14, LEX nr 1927753, z 15 stycznia 2016r., I CSK 125/15, LEX nr 1968429).

Podkreślenia wymaga, że ocenę, czy postanowienie umowne jest niedozwolone dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy (tak Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019/1/2), wobec czego oceny tej należy dokonywać w odniesieniu do momentu zawarcia umowy, z uwzględnieniem ogółu okoliczności, które mogły być znane przedsiębiorcy w owym momencie i mogły mieć wpływ na późniejsze jej wykonanie (tak TSUE w wyroku z 13 listopada 2017 r. w sprawie C-186/16, Ruxandra Paula Andriuc i in. przeciwko Banca Românească SA, pkt 58). Powyższe prowadzi do wniosku, że dla oceny abuzywności konkretnego postanowienia umowy nie istotny jest sposób wykonania umowy, a w szczególności to, czy i w jaki sposób jedna ze stron korzystała z tego postanowienia. Wobec czego za irrelevantne należy uznać, czy w trakcie wykonywania umowy bank ustalał kurs zakupu i sprzedaży CHF w wysokości odbiegającej od kursu rynkowego czy też kursu NBP.

Dalej wskazać trzeba, że interpretując art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 przyjmuje się, iż jednoznaczność postanowienia umownego oznacza nie tylko, aby dany warunek był zrozumiały dla konsumenta z gramatycznego punktu widzenia, ale także, by umowa przedstawiała w sposób przejrzysty konkretne działanie mechanizmu wymiany waluty obcej, do którego odnosi się ów warunek, a także związek między tym mechanizmem a mechanizmem przewidzianym w innych warunkach dotyczących uruchomienia kredytu, tak by rzeczonego konsument był w stanie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tej umowy skutki ekonomiczne (tak wyrok TSUE z 30 kwietnia 2014 r. w sprawie C#26/13, Kásler i Káslerné Rábai przeciwko OTP Jelzálogbank Zrt, pkt 75). Jednoznaczności tej nie można sprowadzać tylko do kategorii językowej, ponieważ postanowienia jednoznaczne w tym sensie mogą nie pozwalać na określenie treści zobowiązań, a w szczególności rozmiaru przyszłego świadczenia konsumenta.

Odnosząc się do podstawowej w realiach sprawy kwestii kwalifikacji klauzuli waloryzacyjnej z punktu widzenia oceny, czy jest to świadczenie główne – a to wobec podzielenia przez Sąd Okręgowy poglądu, iż umowa zawiera postanowienia o charakterze abuzywnym, które jednak nie prowadzą do nieważności umowy - to kwestia ta budziła znaczne rozbieżności w poglądach prezentowanych w judykaturze. W części orzeczeń, świadczenia podstawowe (główne) identyfikowane były wyłącznie z elementami przedmiotowo istotnymi stosunku prawnego (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 8 listopada 2012 r., I CSK 49/12, OSNC 2013, nr 6, poz. 76 i 30 września 2015 r., I CSK 800/14, OSNC 2016, nr 9, poz. 105). W innych judykatach wskazywano na różnice między pojęciem *essentialia negotii* a postanowieniami określającymi główne świadczenia stron (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 15 lutego 2013 r., I CSK 313/12, LEX nr 1314141). Niemniej w orzecznictwie Sądu Najwyższego dominujący stał się pogląd, że postanowienia umowne przewidujące przewalutowanie nie określały głównych świadczeń stron w rozumieniu art. 385⁽¹⁾ § 1 zd. 2 k.c. lecz kształtowały jedynie dodatkowy mechanizm indeksacyjny (waloryzacyjny) tych świadczeń, to jest sposób określania rynkowej wartości wydanej i wykorzystywanej sumy kredytu w złotych w relacji do walut obcych (tak Sąd Najwyższy w wyroku z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016/11/134). Aktualnie doszło do przełamania obowiązującego poglądu (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, LEX nr 2642144, z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18, LEX nr 2690299, z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, LEX nr 2771344). U źródeł tej zmiany legło twierdzenie, że za postanowienia umowne mieszczące się w pojęciu głównego przedmiotu umowy w rozumieniu art.4 ust.2 dyrektywy 93/13 należy uważać te, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę (por. wyrok TSUE z 30 kwietnia 2014 r. w sprawie C-26/13, Árpád Kásler, Hajnalka Káslerné Rábai przeciwko OTP Jelzálogbank Zrt, pkt 49-50). Za takie postanowienia uznawane są między innymi te (określane niekiedy jako klauzule ryzyka walutowego), które wiążą się z obciążeniem kredytobiorcy-konsumenta ryzykiem zmiany kursu waluty i związanym z tym ryzykiem zwiększeniem kosztu kredytu (tak wyrok TSUE z 20 września 2017 r., w sprawie C-186/16, R. P. Andriuc i in. przeciwko Banca Românească SA, pkt 37). Podkreślić bowiem należy, że obowiązek zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu w oznaczonych terminach

spląty stanowi główne świadczenie kredytobiorców. Natomiast klauzula waloryzacyjna wpływa na wysokość tego świadczenia. Zatem skoro z klauzuli waloryzacyjnej wynika, w jakiej wysokości świadczenie główne ma być spełnione, to należy przyjąć, że w ten sposób określa ona to świadczenie główne w rozumieniu art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c.

Dalej zauważyć należy, że w art. 385¹ § 1 k.c. przewidziano dwa wyłączenia dotyczące postanowień określających główny przedmiot umowy oraz odnoszące się do relacji ceny i wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług. W przypadku świadczeń głównych badanie adekwatności ceny lub wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług jest wyłączone spod kontroli, o której stanowi art. 385¹ § 1 kc, chyba że postanowienia te nie zostały sformułowane jednoznacznie.

W rezultacie w sprawie zachodzą podstawy do stwierdzenia, że klauzule na podstawie których dochodziło do przeliczenia wypłacanej w złotówkach kwoty kredytu i spłacanej w PLN przy odniesieniu do CHF kwot według kursu z tabeli banku są klauzulami abuzywnymi.

Podkreślenia też wymaga, że dla oceny charakteru umowy z punktu widzenia jej ewentualnej nieważności nie mają znaczenia okoliczności, które wystąpiły już po zawarciu ww. umowy, w tym także fakt zawarcia aneksu do umowy kredytu.

W rezultacie kluczowe znaczenie dla oceny dopuszczalności zastąpienia klauzuli abuzywnej inną ma nie tyle zgoda stron, czy uznanie, że unieważnienie umowy poważnie zagraża interesom konsumenta, lecz ocena czy bez tej klauzuli umowa może nadal istnieć. Należy przy tym zwrócić uwagę, że za postanowienia umowne mieszczące się w pojęciu głównego przedmiotu umowy w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy uważać te, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę, a zatem również te postanowienia (określane niekiedy jako klauzule ryzyka walutowego), które wiążą się z obciążeniem kredytobiorcy-konsumenta ryzykiem zmiany kursu waluty i związanym z tym ryzykiem zwiększenia kosztu kredytu. W efekcie należy przyjąć, że klauzule waloryzacyjne określają główne świadczenie kredytobiorcy. Tym samym wyeliminowanie ryzyka kursowego i zastąpienie go kursem średnim NBP jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, iż należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp czy wariant umowy kredytu (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016/11/134). W konsekwencji przyjąć trzeba po wyeliminowaniu klauzul waloryzacyjnych utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie jest możliwe, co przemawia za jej całkowitą nieważnością.

Co do ustalenia nieważności umowy, to należy wskazać, że wykreowany został nowy obowiązek sądu, który w sprawie o unieważnienie umowy dostrzeże abuzywność postanowień umownych, a wobec tego możliwość stwierdzenia nieważności takiej umowy. W sytuacji, w której sąd orzekający dostrzeże abuzywność postanowień określających głównych przedmiot umowy powinien wezwać stronę umowy (kredytobiorcę-konsumenta) do zajęcia stanowiska w tym przedmiocie. Wskazanie na niedozwolony charakter klauzuli umownej jest bowiem uprawnieniem konsumenta, w którego interesy zachowanie takiej klauzuli może godzić. W określonych okolicznościach konsument - kredytobiorca może uznać, że jeżeli wyeliminowanie klauzuli niedozwolonej prowadziłoby do unieważnienia umowy, to korzystniejsze dla niego by utrzymanie w mocy całej umowy. Zatem Przewodniczący ma obowiązek pouczyć konsumenta o prawdopodobnym wyniku sprawy w świetle zgłoszonych twierdzeń i dowodów, to jest w szczególności o tym, czy istnieje możliwość utrzymania umowy po wyeliminowaniu z niej klauzul abuzywnych i jakiej będą następstwa dalszego funkcjonowania stosunku prawnego o takiej treści, czy też takiej możliwości nie ma, co będzie związane przede wszystkim z koniecznością zwrotu przez strony spełnionych świadczeń (art. 410 § 1 k.c. w związku z art. 405 k.c.), uwzględniając również zagadnienie przedawnienia wzajemnych roszczeń (zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021r., III CZP 6/21, OSNC 2021/9/56). Przewodniczący powinien też uprzedzić, że o konkretnym żądaniu dochodzonym w pozwie można rozstrzygnąć na innej podstawie prawnej, niż wskazana przez stronę. Tylko w takiej sytuacji możliwe jest przyjęcie, że konsument został należycie poinformowany o skutkach uznania danej klauzuli umownej za abuzywną i podjął świadomą decyzję co do udzielenia mu ochrony na podstawie dyrektywy 93/13 oraz art. 385¹ k.c. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21, LEX nr 3219740).

Jak wyżej wskazano Sąd Apelacyjny dokonał ww. pouczenia wskazując, że wymienione w pouczeniu postanowienia umowne mają charakter abuzywny z uwagi na: a) ich niejasność, b) pozostawienie bankowi swobody w ustaleniu zasad kreowania ostatecznej wysokości świadczenia, c) przewidzenie mechanizmu odmiennego kursu dla ustalenia świadczenia banku i kredytobiorcy; a w efekcie nie wiążą konsumenta. Ww. postanowienia umowne odnoszą się do istotnych elementów umowy, to jest ustalenia kwoty świadczenia, przy pozostawieniu bankowi elementu decyzyjnego w zakresie ustalenia wysokości świadczenia, a w efekcie bez ww. klauzul umowa nie może wiązać stron, co może uzasadniać ocenę, iż jest ona nieważna. Konsument ma prawo sprzeciwić się odmowie wyłączenia ww. postanowień umownych, dążąc do odnowienia lub zmiany umowy lub podtrzymać zarzuty co do niezwiązania ww. klauzulami.

Dalej mając na uwadze ww. okoliczności, celem umożliwienia konsumentowi podjęcia swobodnej decyzji w tym zakresie Sąd Apelacyjny pouczył, że:

- skutkiem stwierdzenia nieważności umowy łączącej strony będzie obowiązek wzajemnego zwrotu uzyskanych przez każdą ze stron korzyści;

- w ramach rozliczeń stron nie ma zastosowania zasada salda, lecz każdej ze stron przysługują wzajemne roszczenia o zwrot uzyskanych korzyści, w ramach wzbogacenia w wyniku czego konsument może być narażony na obowiązek jednorazowego zwrotu na rzecz banku całości uzyskanego świadczenia z tytułu kredytu objętego nieważną umową – co może być dla niego rażąco niekorzystne w razie braku możliwości dysponowania ww. kwotą;

- oświadczenie konsumenta co do sprzeciwu wyłączenia niedozwolonych postanowień umownych bądź o powołaniu się na te postanowienia ma charakter materialnoprawny, w efekcie czego od daty złożenia takiego oświadczenia (lub upływu terminu do złożenia takiego oświadczenia) stają się wymagalne wzajemne roszczenia o zwrot uzyskanych korzyści;

- uznanie, iż wzajemne roszczenia stron w przedmiocie rozliczenia umowy uznanej za nieważną stały się wymagalne z chwilą złożenia materialnoprawnego oświadczenia konsumenta złożonego w następstwie pouczenia go o możliwości utrzymania obowiązywania umowy kredytowej, w którym konsument domaga się stwierdzenia nieważności umowy wyklucza możliwość uznania za przedawnione roszczeń banku wobec kredytobiorców związanych z rozliczeniem umowy uznanej za nieważną;

- zakres roszczenia konsumenta wobec banku nie musi dotyczyć całych uiszczonych rat kapitałowo-odsetkowych, bowiem w orzecznictwie zakres wzajemnych roszczeń nie został jednoznacznie rozstrzygnięty; w szczególności kwestia ta objęta jest pytaniem skierowanym do powiększonego składu Sądu Najwyższego w sprawie III CZP 54/21;

Sąd Apelacyjny poinformował też, że w razie oświadczenia konsumenta dążącego do utrzymania umowy, rozliczenie pomiędzy stronami – w razie zgodnej woli stron – mogłoby nastąpić przez odwołanie się do średniego kursu wymiany walut NBP, a ponadto, w razie utrzymania umowy, z uwagi na podnoszone przez konsumenta okoliczności związane z ryzykiem walutowym i nieprzewidzianym w dacie zawarcia umowy wzrostem kursu CHF, okoliczności takie mogą być podstawą roszczenia znajdującego oparcie w art. 357¹ k.c.

W odpowiedzi powodowie podtrzymali w oświadczeniu żądanie stwierdzenia nieważności umowy kredytu.

W efekcie uznać trzeba, że spełnione zostały warunki do uznania zawartej przez strony umowy kredytowej za nieważną. W obliczu powyższego należy odnieść się też do stanowiska Sądu Okręgowego, iż powodowie nie posiadają interesu prawnego w rozumieniu art.189 kpc w ustaleniu nieważności umowy. Sąd Apelacyjny nie podziela ww. stanowiska. Interes prawny powodów wykracza poza roszczenie o zwrot wpłaconych kwot, co przesądza o występowaniu interesu prawnego w rozumieniu art.189 kpc w żądaniu ustalenia nieważności umowy kredytu.

Jednocześnie strona pozwana, po złożeniu przez powodów oświadczenia w przedmiocie podtrzymania woli stwierdzenia nieważności umowy, podniosła zarzut zatrzymania kwoty wypłaconego powodom kredytu to jest 497 155,74 zł.

Ww. zarzut jest uzasadniony. W szczególności nie można podzielić stanowiska, iż art.496 kc nie znajduje zastosowania do umów kredytowych – por. art.487 § 2 kc, wobec czego Sąd Apelacyjny uznał zarzut zatrzymania za uzasadniony.

W wyniku uznania apelacji za częściowo uzasadnioną Sąd Apelacyjny na podstawie art.386 § 1 kpc zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że na podstawie omówionych w uzasadnieniu przepisów ustalił nieważność umowy kredytu (pkt 1.I wyroku) i zasądził od strony pozwanej na rzecz powodów kwotę 7213,54 zł i 110 115,26 CHF zastrzegając stronie pozwanej prawo powstrzymania się ze spełnieniem zasądzzonego świadczenia do czasu zaofiarowania przez powodów kwoty 497 155,74 zł (pkt 1.II wyroku).

Uwzględnienie zarzutu zatrzymania wywołało też skutek uznania, iż strona pozwana nie pozostaje w opóźnieniu do czasu zaofiarowania przez powodów kwoty 497 155,74 zł, w efekcie czego powództwo w zakresie roszczenia odsetkowego zostało oddalone (pkt 1.III wyroku).

Sąd Apelacyjny zmienił także rozstrzygnięcie w zakresie kosztów procesu zasądzając od strony pozwanej na rzecz powodów kwotę 11 834 zł na podstawie art.98 § 1 i 3 kpc. Na ww. koszty procesu złożyły się kwoty: 1000 zł tytułem opłaty od pozwu, 10 800 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika i kwota 34 zł tytułem opłat od pełnomocnictw.

Na podstawie art.385 kpc Sąd Apelacyjny oddalił apelację w pozostałej części, to jest w zakresie roszczenia odsetkowego.

Sąd Apelacyjny orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego na podstawie art.98 § 1 i 3 kpc i art.391 § 1 kpc oraz § 2 pkt 7 w związku z § 10 ust.1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015r. (Dz.U. z 2015 r., poz.1804 ze zm.).